

Hledá se osvobozující slovo

Sjezd německé sociální demokracie.

Německá sociální demokracie měla v Brně svůj sjezd. Po velkých volebních přesunech mezi československými Němci to byla důležitá událost. Nevím, zdali se jí dostalo pozornosti, jaké by za těchto okolností zasluhovala.

Ministr dr. Czech podal velký výklad o situaci a o politice strany. Protože strana byla ve vládě a její předseda aktivním ministrem, byla to vlastně obhajoba jejího postupu. Czechův výklad lze shrnout do jediné věty: Udělali jsme, co bylo v lidských silách. V tom mu lze věřit na slovo. Kdo má dost fantazie, aby si dovedl představit tu vyčerpávající dřinu československého ministra, který chce za dnešních poměrů dopravit lidem k ústům kus chleba, udělí mu bez váhání politickou absoluci. Také se proti práci, kterou zástupci strany ve vládě vykonali, neozvalo ani slovo přímé kritiky. Právem to zdůraznil W. Niessner. Zato bylo tím více kritik nepřímých, a ne-li kritik, tedy aspoň přání. Dala by se shrnout pod tato hesla: aktivisace strany, zařazení mládeže a formulace dosažitelného cíle.

Debaty byla po této stránce velmi poučná. Na první pohled je to podivné, že debatující delegáti projevují obavy, přání a nespokojenost, zatím co skoro bez výhrad schvalují činnost svých vládních zástupců. W. Niessner na tento rozpor s velkou rozhodností ukázal a vyvodil z toho domněnku, že ti, kdo projevují nespokojenost, pokoušejí se přihřívát svou osobní polívičku. Zdá se nám, že tímto způsobem nelze projevené pochybnosti jen tak zholat odbývat. Jestliže skoro všichni debatující se shodují v tom, že je třeba něco učinit, nějak stranu oživit, omladit, postavit lidem na oči viditelný cíl, je nutno s tím počítat jako s faktem při nejmenším psychologickým, ukazujícím, jaká je nálada v členstvu.

Ve skutečnosti má tato nálada velmi reálné příčiny. Stručně řečeno, je to stav mysli, který se zmocní každé strany původně revoluční, jež se dala na pozitivní politiku a která tomuto obratu dostatečně nepřizpůsobila starou ideologii. Z toho vzniká rozpor mezi teorií a praxí. Straníci, vychovaní starou teorií, nedovedou potom dost ocenit výsledky všední praxe. To se v tomto případě ještě komplikuje tím, že jde o stranu německou, menšinovou, která musí také zápasit s národnostními překážkami.

Konečný cíl a drobná práce.

Mám dojem, že řečníci, kteří se účastnili debat na sjezdu, a to nejen nejvyšší vůdové, jsou stále ještě příliš zaměřeni na starou ideologii. Jeví se to zejména tím, že stále rozlišují mezi tak zvaným konečným cílem a mezi tím, co strana dělá prakticky nyní, za daných poměrů. Konečný cíl, to je ten pravý socialismus, který jednou v budoucnosti přijde; to, co se dělá nyní, práce ve vládě, je jenom prozatím, jakási práce

na okraji skutečného a nutného dějinného vývoje, který vede ke konečnému cíli. Jak pak mají být straníci nadšeni, když se jim s vedoucích míst strany ustavičně opakuje, že to, co se dnes dělá, není to pravé?

Už dlouho mám pocit, že v tomto místě je slabina sociálně-demokratické politiky. Na naší straně to není tak vidět, protože byla už od počátku méně dogmatická a jinak se vyvíjela než strany německé. U německých stran však je to slabina velmi zřetelná. Pochází podle mého zdání odtud, že v sociální demokracii nebylo dost odvážných teoretiků, kteří by se byli odhodlali k důkladné revisi marxismu. Marxismus byl daleko více přizpůsobován než revidován. To platí i o tak zvaném revisionismu. Pomarxovští teoretikové měli ctižádost, býti pouhými vykladači svého mistra a netoužili po tom, postaviti proti jeho autoritě vlastní silnou myšlenku. Musím však blíže vysvětlit, co mám na mysli.

Marxismus spoléhal na automatismus dějinného vývoje. Liberální hospodářství vede ke koncentraci kapitálu, ta způsobuje proletarisaci širších a širších vrstev lidu, ta zase šíření socialistické myšlenky, až to jednou dospěje ke chvíli, kdy proti tenké vrstvě vlastníků bude stát ohromná masa proletářů. Socialisté budou mít naprostou většinu a převzou výhradní politickou moc. Tato myšlenka byla páteří socialistické propagandy. Její pomocí se podařilo založit veliké marxistické strany. Má tedy o socialismus velikou zásluhu a je v ní leccos pravdivého. Má však také veliký nedostatek — že nepředvídala demokracii, totiž chvíli, kdy bude dělnictvo politicky osvobozeno a kdy jeho strany chtějí nechtě budou nuceny vstoupit do praktické politiky. To, že teorie na tento krok nepamatovala, vedlo potom sociálně-demokratické vůdce k tomu, že jej všelijak omlouvali a vymlouvali. Tvrdili v podstatě, že jim nikterak nepřejudikují marxistické teorii, že konečný cíl přijde tak, jak to předpovídal Marx, a že oni chtějí jenom prozatím trochu nadlehčit břímě proletářského života. Tím si sami podkopávali půdu pod nohama.

Nerad bych vzbudil nedorozumění. Nechci tvrdit, že to, co nyní socialistické strany dělají, je maximum dosažitelného a že se socialismus má vyčerpávat přízemní praxí. Že nemá mít vysokého ideálu, jímž by měřil nedokonalou skutečnost. Naopak. Je však nutno, aby to, co se dnes dělá, bylo chápáno jako nezbytný a logický předstupeň toho, co má přijít v budoucnosti, aby to bylo považováno za nutný článek ve spění za konečným cílem. Místo toho byla socialistická pozitivní politika vykládána jako práce okrajová, dobrovolnická, která by snad ani nemusela být a bez níž by historický vývojový pochod k socialismu v podstatě o nic nepřišel.

Vím ovšem, že je těžko považovat podpory v neza-městnanosti a vyživovací příspěvky za socialismus. Příslušníci socialistických stran cítí tu velikou vzdálenost mezi přebudováním společnosti a mezi zachraňováním holé existence. Jenže nejsou jen tato nouzová

poznámky

Náš fašismus a naše armáda

„... Netečně chopil se lid zbraně, již měl pánům vydobyti poklad, na němž mu nebylo podílu popráno... lhostejně patřil na vlastní porážku. Co mu na tom záleželo, kdo zvítězí, když mělo po ztrátě a výhře vítězů totéž jho šíji jeho tížiti!...“

Takto vykládá Karolina Světlá v „První Češce“ Bílou horu. Po ní tohoto výkladu ve své „Bílé hoře“ užil, nikoli šťastně, Arnošt Dvořák. Je to výklad historicky asi nesprávný. Jestliže však pro minulost neplatí, dnešního československého člověka mohl by se varovně dotknout. V národě bez šlechty, lidovém a chudém pod vrstvou nepřiliš silnou lidí bohatých jen poměrně, ne však ve srovnání se světovým průměrem — v takovém národě ještě podstatněji než jinde (vyjma snad Rusko) lid je jádrem armády. Vším svým původem naše armáda je lidová. Legie byly sám lid, vedli je studenti, učitelé, ten onen advokát či lékař. Vrebním velitelem armády, která nám vydobyla onoho pokladu, miněného Světlou, byl universitní profesor, syn kočího. Jako on, většina vyšších i podrízených velitelů pocházela ne-li přímo z lidu, tedy nejvýše ve druhém, ve třetím pokolení. Pokud laikovi známé, nebylo v ní jediného šlechtice. Bohatě synky v ní pak byl bys asi spočítal na prstech. Ne nadarmo si tato armáda libovala v symbolech a v duchu své národní předchůdkyně, lidové armády husitské. Je příznačné pro všecek národ, že ráda sněmovala, že za to postrádala pochopení pro vojáctví předválečných císařských armád. Rakouský generál či pruský junker sotva by jí byli se svého stanoviska vojenského příznali nárok na název armády.

Praví-li však generál Bláha ve své knize „Branná politika a demokracie“, že Německo válku prohrálo proto, poněvadž, dle Niemanna, „německý národ byl jednostranně vojensky poslušný“, ale politicky zaostalý a neuvědomělý — tedy politického uvědomení byly legie plny.

Za šestnáct až sedmáct let po válce se sociální složení naší armády ani povaha státu, jemuž slouží, nezměnila. Jak stát, tak i armáda jsou a ostávají veškerou podstatou lidové. Není pochyby, že v jejich zřízeních se tato a vůbec naše národní povaha zrcadlí hodně zřetelně. Před málo léty německý publicista si dal práci srovnávat polskou národní povahu a ducha armády polské s duchem a povahou armády i národa československého. Shledal, že povaha polská a vlastenectví polské je panské: víra v pyšně velmocenský význam národa. Vlastenectví československé shledal konkrétní a realistickou láskou k dané zemi, k daným skutečnostem. Ducha polské armády shledal šlechtickým a vojáckým. Duch armády československé jeví se mu prakticky strízlivým. Pravděpodobně se v ničem nemýlil.

Nuže, ptá se sám sebe laik, jak by na takovou armádu, jako naše, působila nějaká československá odrůda toho, co se v Itálii, ale především v Německu projevilo jako fašismus? Máme teď skrytých či neskrývaných nápodob, zvláště vzorečku německého, slušný výběr. Proti italskému, jenž pokračuje v monarchické tradici a má velmocenský program, proti německému, jenž má program dobytelský a pokračuje ve vžitě tradici vojácké, je československé spíše citění než myšlení fašistické v nevýhodě. Nemá tradice monarchistické ani vojácké, programu velmocenského ani dobytelského. Musí se spokojit „národní hrdoostí“, to jest nesnášlivostí k menšinám, nechutí k demokracii a nenávistí k socialismu. Ani tu trochu toho antisemitství nemůže myslit docela vážně. Místo velkolepé divadelní scény hitlerovské s imitacemi císařských insignií nezbyvá jí, než se spokojit fraškou s habsburskými insigniemi universitními. Místo revise má Královédvorský rukopis.

Rikává se, že fašismus pozvedá ducha vojenského. Podle generála Bláhy právě tento duch způsobil německou porážku. Avšak dejme tomu, že by duch fašismu československého byl zanesen do československé armády. Ve jménu čeho by k této armádě mluvil? Byly a jsou oprávněny stesky, že naše republika příliš skoupě pamatovala, jako na státní zaměstnance vůbec, i na své důstojnictvo a poddůstojnictvo. Tvrdí-vají-li znalci poměrů, že nespokojenost mezi státními zaměstnanci budí náchylnost k fašistickému citění (což zkoumat se vymyká těmto řádkům), lze se obávat, že by pro ně byla půda i v chudém důstojnictvu, jež za svou těžkou práci a trudný život v malých garnisonách se může cítit hmotně

opatření. Socialisté jsou ve vládě zejména proto, aby chránili politické svobody a udrželi demokracii. To také členové stran, jak ukázal i brněnský sjezd, dobře chápou. Je třeba politickou a hospodářskou stránku socialistické účasti na vládě spojit a dát jim logický smysl v celkovém usilování o konečný cíl. Neboť na tom, zdali to stranici pochopí, závisí politický osud socialistických stran. Kdyby stranici považovali tu drobnou práci socialistických ministrů za vedlejší a nepodstatnou, odvrátili by se od svých stran. A kdyby nebylo těchto stran, co by se stalo se samým konečným cílem socialismu?

Co očekávají mladí?

V německé sociální demokracii je muž, který si potřebu programové obnovy uvědomuje velmi živě. Je to poslanec Jaksch. Jeho projev na sjezdu je po mnohé stránce potvrzením toho, co jsme právě pověděli. Citujeme z něho:

„Potřebujeme obnovení socialistického světového názoru. Žijeme stále ještě z duchovního odkazu takového Kautského, Viktora Adlera, Rennera, Seligra. Nesmíme toto dědictví spotřebovat, aniž bychom nakupili nové bohatství socialistického ducha. Tím nechci nic říkat proti slavné tradici hnutí, ba jsem hluboce přesvědčen, že věrnost starých byla nejsilnějším kořenem, který udržel kmen naší strany v minulých bouřích vzpřímený. Musíme tuto tradici zachovat, ale musíme překonat konservatismus ve svých řadách.“

Poslanec Jaksch upozornil ještě na jinou věc, která je velmi důležitá i pro naše socialisty. Nezdary socialismu a jeho porážky fašismem bývají nejčastěji vykládány hospodářskými příčinami. Zproletarisoval se střední stav, hledá za svůj úpadek vinu na dělnictvu a snaží se násilím dobýt zpět své staré slávy. To je nejběžnější socialistický výklad fašismu. Zase je v něm mnoho pravdy, ale nikoli pravda celá. Jaksch to vyjádřil touto větou: „Všichni dohromady dnes víme velmi málo o tom, co se děje v duši německého lidu.“

Jinými slovy řečeno: socialistická ideologie se zpozdíla za kulturními i politickými událostmi nejnovější doby. Nereagovala dost živě na to, co dnes zaměstnává mysli lidí a aplikovala na nové události většinou jen staré formulky. Tím se odcizila zejména mládeži, která jí už nerozumí, protože roste z jiných zážitků a zkušeností, než z jakých rostli budovatelé marxistické teorie. I na to Jaksch velmi správně upozornil slovy, že

„nové socialistické smýšlení, jehož potřebujeme musí být čerpáno ze zážitků pracujícího člověka z doby po válce a z doby krise.“

Jakschovy výroky podle mého zdání naznačují velmi dobře, co mladá socialistická generace od svých vůdců očekává. Stručně řečeno, čeká od nich osvobozující slovo a půjde za tím, kdo to slovo bude umět vyslovit. Neobviňujeme dosavadní vůdce, že se jim to nepodařilo. Vykonali a konají svou povinnost věrně a vytrvale. Je na mladých, aby si uměli poradit sami. Nemá smyslu naříkat, že jsou ostrakováni a že o jejich práci nikdo nestojí. Sami si musí vybojovat místo, na něž si činí nárok. A vybojují si je jen tenkrát, budou-li opravdu mladí a noví. Zasednou-li na vůdcovská místa stíny otců, nic se na nynějším stavu nezmění, leda to, že tam místo někdejších mužů z masa a z kostí budou právě jenom stíny. Zdeněk Smetáček.

i mravně nedoceneně společensky i sociálně nedosti odměněno. I jemu přes to by sotva stačily české jídelní lístky na Krkonoších, univerzitní insignie a okenní tabule v „Mánesu“, aby se za ně bilo. Přes to dejme tomu, že by znalo pro sebe cíle konkrétnější. Lze se však domnívat, že by se bil československý řadový vojín, sám podstata i jádro armády jak národa, za pravost Kralovédvorského rukopisu? Dlužno se obávat, že mu Slavoj a Zábój budou citelně lhostejnější, než dejme tomu Němcům plavý Siegfried. Československý řadový vojín, strážlivý realistický člověk československý, tak nevojácký svým odporem k nastrojeným okázalostem, bude se bit, jako se bil, hrdinsky a zoufale jen za svobodu. Za naši a za svou svobodu, na níž chce mít svůj podíl. Čím větší bude ten podíl, čím větší politicky i kulturně, hospodářsky a sociálně: čím více naše svoboda bude svobodou jeho, tím lépe se bude bit. Ba pravděpodobně se bude bit jen tehdy, když nebude „po ztrátě a výhrě vítězů totéž jho šíji jeho tížit“. Nemá v jaký věřit velmocenský význam národa, v jaký program dobytelský, v jakou monarchickou a vojákou tradici. Může jen konkrétně mít proč realisticky milovat danou zemi, dané skutečnosti. Proto v naší armádě náš fašismus by znamenal důstojnictvo snad fašistické, jež by záhy velelo mužstvu jistě komunistickému. Víc než kde v životě politikém, fašismus v naší armádě byl by protinárodní.

Edmond Konrád.

Nic se nestalo

Aspoň v poměru vlády k parlamentu se opravdu nic nestalo. Po těch několika schůzích, které Národní shromáždění před letními prázdninami absolvovalo, lze říci, že ve sněmovně samé se změnilo mnoho. Přišlo tam skoro 150 nových poslanců a tato polovina nových lidí dívá se na sněmovnu jinak, než ti vysloužilí profesionálové, kteří se tam už nevrátili vůbec, nebo z části přešli do senátu. Je to také nepopiratelná zásluha Henleinových, že zvýšili úroveň plenárních schůzí sněmovny svou ukázněnou presencí v lavicích, čímž nutí poslance vládní většiny, aby se také zdržovali víc v zasedací síni než v kuloárech, klubech a na intervenčních lovech. — Udrželi se tento zájem i na podzim a v budoucích šesti letech, bude se moci říci, že náš parlament překonal vrchol vnitřní krise. (Pomůže se snad také mechanicky, to jest, novými megafony, které budou slyšitelné na všech lavicích ve sněmovně, takže to samo upoutá zájem.)

Ale v poměru vlády k parlamentu se nezměnilo nic, docela nic. Prožili jsme právě ve sněmovně vysoce politickou rozpravu o vládním prohlášení. Není přehánáno, řekne-li se, že z politických ministrů nebyl této debaty nikdo přítomen. Je to až groteskní, sedí-li při politické rozpravě ve sněmovně střídavě odborník dr. Trapl a odborník dr. Krémář, dva ministři bez politického slova, kteří do parlamentu docházejí jen proto, že jsou tam vládou komandováni.

Bez účasti vlády se parlament z krise nedostane. Nejen mu musí vláda dát více iniciativy a více příležitosti ke skutečnému rozhodování a ne pouze k hlasování, ale musí být účastna na jeho jednání. Parlament zatím pochopil, že musí být jiný. Vláda nikoliv. Vysedá nad malichernostmi a často partajními pŕtčkami v kolovratském paláci v nekonečných poradách, zatím co ve sněmovně jí utíkají velké věci. T. T.

První vystoupení Henleinovy strany

V parlamentě se představila před prázdninami nová německá strana, která v poslanecké sněmovně má 44 poslanců. Jaká je bilance tohoto nástupu? Jest velmi pravděpodobně, že mnohý z těch 44 poslanců, když se v poslanecké sněmovně ohlédl, si řekl: tam venku, před 19. květnem to šlo daleko lépe, než to půjde nyní na půdě parlamentu. V poslanecké sněmovně tvoří sudetoněmecká strana blok 44 lidí z 300 lidí. To je situace, v níž nutno jednat jinak, než před 19. květnem. V poslanecké sněmovně záleží na tom, jak se těchto 44 uplatní mezi 300.

Rozebíráme-li projevy sudetoněmecké strany v parlamentě, dospíváme k poznání, že jsou to projevy, které velmi málo znamenají pro toho, kdo by chtěl řešiti otázku národnosti i drubé bolesti, které nás tíží. Je-li pravda, že na prvním vystoupení mnoho záleží, pak nutno říci, že toto první vystoupení se Henleinově straně nevydařilo. Nepřišla s iniciativou. Neřekla nic konkrétního o tom, jak si představuje úpravu poměrů Čechů a Němců; nepřišla také s iniciativou, jak by se skutečně pomohlo německým krajům, které jsou silně postiženy nezaměstnaností. Nepřišla s plánem, jak

opatřiti peníze na produktivní investice, na produktivní péči o nezaměstnané. Nepřišla s plánem, jak řešiti otázky zemědělské, jak pomoci živnostníkům, jak státním zaměstnancům. Hovořila o mnohém; hovořila však všeobecně; neřekla nic určitého a konkrétního. Opakovala stará slova o tom, že se nesmí pomáhati jedněm na úkor druhých; mluvila proti favorisování tříd a stavovských skupin.

Zřetelná byla jen tam, kde dávala najevo svoji aversi proti t. zv. marxistům. Dávala najevo sympatie českým agrárikům. Prohlašovala, že bude dělat „konstruktivní opozici“. Ale v jejich projevech nebylo ničeho, z čeho by bylo možno konstruovat něco kloudného. — Nedovedla říci ničeho jasného k hospodářským problémům. Důvod je jasný: kdyby se postavila za zájmy německého průmyslu, nerozuměli by tomu německí dělníci. Kdyby se příliš exponovala za zájmy německého dělnictva, narazilo by to na odpor německého průmyslu, který ve volbách i před nimi měl kladný poměr k Henleinově straně. Nedovedla říci, jak si představuje vyrovnání zájmů průmyslu a zemědělství. To je věc, na které v prvé řadě mají zájmy naši Němci, neboť v jejich krajích je německý exportní průmysl, který má zájem na tom, jak se upraví poměr: zemědělství — průmysl. Před 19. květnem ukázala Henleinova strana, že dovedla agitovat. Na půdě parlamentu však zatím ukázala málo iniciativy a schopnosti využiti kapacity 44 poslanců. Jestliže před volbami se v německých krajích říkalo: přijde den..., pak tento den rozhodně nepřišel, když Henleinovi lidé přišli do parlamentu.

V. G.

Pro německý rozhlas

Časopis „Svět mluví...“ uspořádal anketu na téma: nač německý vysílač? Sešla se řada odpovědí na otázku: souhlasíte zásadně se stavbou speciálního vysílače pro německé občany a jak si představujete činnost a uspořádání programu nové vysílací stanice? Z 28 odpovědí 24 se vyslovují pro zřízení německé vysílací stanice. V přesvědčení, že německá vysílací stanice je nutná, sešel se český socialistický novinář s německým novinářem, redaktor dělnického rozhlasu s německým průmyslníkem, německý katolík s českým spisovatelem, český radiokritik s bývalým německým katolickým ministrem atd. A z těch 4 odpovědí, které jsou proti, jen 2 znějí velmi ostře odmítavě. A právě tyto ostře odmítavé odpovědi jsou zajímavé. Otázka německého rozhlasu se vleče už dosti dlouho. Svědčilo by to tedy o tom, že ti, kteří s věcí neposichají, mají dosti důvodů, kterými prokáží, že německá vysílací stanice není nutná.

Kdo o tedy v této anketě se vyslovuje proti samostatné německé vysílací stanici? Jaké důvody uvádí? Tyto odpůrce myšlenky zřízení samostatné vysílací stanice v této anketě zastupuje: Národní obec fašistická a Slezská odbočka Národní rady v Opavě. Fašisté říkají:

„V principu jsme si vědomi, že by rozhlasová stanice, vysílající denně program jazykem německým mohla plniti určité propagační úkoly, avšak při zkušenostech se stávajícími již rozhlasovými stanicemi ve službách Radio-journalu nelze nám předpokládati, že by výhradně německý program vysílaný touto novou německou stanicí plnil svůj úkol propagátora národních a státních zájmů. Proto nemáme zájmu na kladném nebo záporném řešení této otázky“.

Fašisté tedy projevují v této otázce nezájem, apatii. Dělejte si co chcete, my na tom nemáme zájmu. Což je také stanovisko. Hluběji do věci jde Slezská odbočka národní rady v Opavě:

„Má-li býti účelem německé vysílací stanice a německého rozhlasu vůbec státní propaganda u našich Němců, pak se mine úplně svým cílem. Právě volby ukázaly, že Němci nebudou přístupni jakékoli propagandě, byť by se prováděla v jejich mateřském jazyku, poněvadž nemají a nebudou míti pravého porozumění pro státní zájmy. Postavení vysílací stanice pro německé občany v Karlových Varech bylo by proto úplně zbytečné a bezúčelné“.

Zde mluví úzkoprsé stanovisko, které tak často slyšíme, když promlouvá Národní rada československá. Vychází prostě z toho, že Němci byli, jsou a budou nepřáteli státu, že nikdy nikdo s nimi nic nesvede a proto že nejlépe s Němci nejednat. Zde promlouvá stanovisko, které naše Němce považuje za ztracený případ. Ti, kteří jsou proti německému rozhlasu, proti německé vysílací stanici, nemají důvodů, které by obstály při rozboru.

Anketa o německé vysílací stanici ukázala, že rozumní lidé bez rozdílu národnosti a politického přesvědčení uznávají její nutnost. Ale anketa ukázala, že nestačí jen stanici postavit, ale že je potřeba již dnes se starati o to, aby její programová činnost byla zajištěna tak, aby měla naději na úspěch. V. G.

Sudetoněmecká strana a šle

„České Slovo“ zjistilo, že poslanci sudetoněmecké strany nosí šle, resp. „kšandy“; napsalo pak m. j. toto:

„Nuže, jeden z těchto pangermánských nadčlověků seděl klidně ve sněmovní restauraci, pojídaje vepřovou s knedlíkem a přes prsa a přes záda se mu pnuly docela obyčejné „kšandy“. Prátele, představte si v kšandách Napoleona, zavřete oči a chtějte si vsugerovati vůdce hákového kříže, jak dělá revoluci opásán místo řemenem s dýkou a revolverem křížem krážem se vinoucím pruhem látky (pokud možná s vyšíváním: Ihrem Liebling seine Grete), aby mu nespadly kalhoty! Neuvěřitelné, co? Neboť platí devisa: Lidé, kteří nosí šle, nedělají revoluci. A proto spěme v pokoji. To nejsou nadčlověkové, to jsou spießbürgři“.

Hle: už máme zbraň proti Henleinově straně: jeden z jejích lidí pojídal vepřovou s knedlíkem a přes záda měl „kšandy“. Což tedy znamená, že sudetoněmecká strana jest pro nás vyřízena. Máme se bát lidí, kteří jedí vepřovou s knedlíkem a nosí šle? Vždyť lidé, kteří nosí šle, nedělají revoluci. Co se však stane, nařídí-li Henlein svým věrným, aby nosili pásky? A co se stane na podzim, až nastanou chladna, a Henleinovci už nebudou chodit v letním oděvu, a my nebudeme vědět, zda mají či nemají šle, t. j. chtějí-li či nechťejí-li dělat revoluci? Nevím, zda jest to skutečné pravda, že lidé, kteří mají šle, nedělají revoluci. Knihy o revolucích a revolucionářích si této věci dosti nevšímají. Ale pokud jde o sudetoněmeckou stranu: považujeme ji přece jen za trochu důležitější státní problém, než bychom se s ní vyrovnali zjištěním, jedí-li její lidé vepřovou s knedlíkem a nosí-li šle. V. G.

Na adresu paní Natalie Ivanovny Trocké

Choť sovětského vyhnance Leona Davidoviče Trockého obrací se na světový tisk otevřeným listem, který otiskla také minulá „Přítomnost“, aby se dovolala spravedlnosti pro svého syna Serjožu, jenž byl sovětskou vládou uvězněn pro podezření z účasti na zavraždění Kirova. Matčino srdce bylo zasaženo v citech, které jsou vesměs všem matkám společné a nejsnáze se rozeznávají. Dokazuje nevinu Serjožovu a vyzývá svět, aby poslal do Sovětů Romain Rollanda, André Gidea a Bernarda Shawa, kteří by tuto nevinu prokázali a Serjožu vyrvali ze sovětských kriminálů.

Paní N. I. Trocká zároveň v otevřeném listě doznává, že, dokud žila se svým manželem v Kremlu, politicky pracovala a málo se starala o výchovu svého Serjože. Co znamenala tehdy politická práce v Sovětech, tehdy, když vládcem nebyl ještě Stalin, ale Trocký? Tehdy přece také zavírali lidi do žalářů na pouhé podezření nebo anonymní denunciaci. Tehdy kvetla GPU nejkrvavějšími květy, a domníváme se asi správně, že jedním z nejčastějších zaměstnání Leona Davidoviče bylo podepisovat rozsudky smrti. Ti, kdo byli popraveni po výroku soudů nebo odpravování jen po sklepech, kdo byli vězněni a duševně i tělesně mučeni, kdo byli posíláni na Sibir a za polární kruh, ti přece také byli něčí otcové a synové. Pro ně přece také plakaly Natalie Ivanovny. O nich byly také jejich matky přesvědčeny, že byli popraveni neprávem, protože byli neviní! Řekne se, že to bylo za revoluce. Revoluce v Sovětech není skončena ani dnes, i dnes zavírají v Rusku, protože je to za revoluce.

Cynik by mohl nad dopisem paní Natalie Ivanovny Trocké říci: Kde byla tehdy, když umírali z rozkazu Leona Davidoviče stovky Serjožů, jenže Serjožů jiných matek? Volala tehdy Natalie Ivanovna do Kremlu Romain Rollanda, André Gidea a Bernarda Shawa, aby se přesvědčili o jejich vině nebo nevině? Cynik by mohl také obrátit situaci: Kde by byl dnes syn Stalinův (má-li jakého), kdyby Stalin byl ve vyhnanství a Trocký v Kremlu? Dovedla by ho osvobodit komise tří velkých duchů Evropy?

Než zavrhneme otázky cynikovy, z nichž by srdce matčino musela obcházet hrůza. Veřejnosti nepřisluší, aby si hrála s mateřskými city paní Natalie Ivanovny. Musí si však všimnout, jak rychle se poevropštilo nazírání této revolucionářky, sotva žije mezi námi ve vyhnanství několik let. Boj o moc

nad zemí zmítanou revolucí se jí jeví dnes s docela jiného a řekli bychom evropského hlediska. Nejen proto, že se dotkl jejího syna Serjože, nejen proto, že Leon Davidovič v něm byl poražen, ale proto, že v Evropě z paní Natalie Ivanovny vyprechal revoluční zápal a smysl pro revoluční metody. Je to do jisté míry triumf evropské humanity, který dýše z otevřeného listu paní Trocké, humanity, která snad i v Leonu Davidoviči přerostla víru v moc, násilí a vše, čemu se eufemisticky říká revoluční taktika. Dnešní vládcové Ruska počítali dobře, když poslali Trockého za hranice do vyhnanství. Věděli, že bude nejen bez moci, ale že bude také nahlodán evropanstvím, demokracií a humanitou. Takový Trocký je jim méně nebezpečný než Trocký, rubající dříví kdesi za polárním kruhem. Manžel ženy, která se dovolává evropské spravedlnosti pro svého Serjožu proti revolučním metodám Ruska, ten už asi nebude nebezpečným partnerem v boji o moc. 111

Nezávislí soudcové zmlkli

Minulý týden mluvil ve sněmovně dr. Kramář. Z jeho pláče nad prohranou minulostí byla závažná jen ta slova, která pronesl na adresu našich soudů a soudců. Pan dr. Kramář se prý nedívá, že se našli censoři, kteří konfiskovali „Národní listy“, poněvadž censor je úředník podléhající politickému vlivu vlády. Ale dr. Kramář se dívá — a to opakoval několikrát — že se našli soudcové, kteří tyto konfiskace, podle jeho názoru nesmyslné a protiprávní, potvrzovali. Nemůže to prý být jinak, než že soudy jsou ovlivňovány vládou.

Nebudeme se tu zabývat tím, jak náhle u dra Kramáře propukl cit pro svobodu tisku od chvíle, kdy byl zkonfiskován první jeho článek, ačkoliv to není tak dávno, co byl dr. Kramář nadšeným obhájcem nejreakčnější tiskové novely Jiřího Strábrného a Antonína Švehly. Ale musíme vzpomenout jiného, tak zvaného útoku na nezávislé soudce, který byl přednesen ve sněmovně a proti němuž se vzepřela organizace soudců. Aby se rozumělo závažnosti toho, co proti soudům řekl dr. Kramář. Byl to dr. Jaroslav Stránský, který s parlamentní tribuny kritisoval nikoliv soudní výrok, ale jen disciplinární výrok soudu nad fašistickým soudcem Chlubnou. Upozornil tehdy Národní shromáždění, že u soudů není něco v pořádku, když soudce fašistický, který se hrdě hlásil ke svým protistátním i protivládním projevům, byl disciplinárně soudem šanován. Byl to ovšem pan Strábrný a Kramářovy „Národní listy“, které rozpoutaly proti dru Stránskému tiskovou kampaň, že napadl soudcovskou nezávislost a byla to organizace soudců, která vydala proti poslanci dru Stránskému prohlášení.

Dnes, zdá se, je tato organizace méně citlivá. Čekali jsme celý týden, ozve-li se. Neozvala se. Tehdy volala na poplach, ačkoliv vyšší instance dala dru Stránskému za pravdu a zrušila neudržitelný disciplinární výrok nad Chlubnou a fašistického soudce suspendovala. Organizace soudců se dnes neozvala, ačkoliv tehdy dr. Stránský se zabýval jen disciplinárním řízením, kdežto dnes dr. Kramář napadl soudy pro řadu soudních výroků.

Nepochybujeme o tom, že naše soudy a naši soudcové jsou zcela nezávislí. Konfrontací toho, jak postupovala organizace soudců po řeči dra Stránského a jak mlčí po řeči dra Kramáře, chtěli bychom však položit otázku, je-li tato organizace nezávislých soudců tak nezávislá, jak se sluší na organizaci odborovou? —h

Presidium

Když se mění vláda a když se mění politické barvy v jednotlivých resortech, možno skoro s určitostí čekat v novinách jízlivou zprávičku o presidialistovi, který s příchodem nového ministra — z jiné politické strany — jest ochoten změnití svoji politikou legitimaci a svoji politickou barvu. Těžko říci, kolik takových lidí jest. Jisto je, že autory těchto zpráviček o lidech v presidiích možno hledati mezi úředníky toho neb onoho resortu, kteří tímto způsobem se chtějí svěřiti po presidiu. Je totiž velmi málo státních úřadů, kde by presidium bylo úřednictvem milováno. Jest však mnoho resortů, kde od let je tichá válka mezi presidiem a odbory nebo odděleními.

Zákon, podle něhož rostlo v mnohých úřadech presidium, byl týž, jako zákon růstu resortů samých. Přebíraly na sebe agendu podřízených instancí, což vedlo k tomu, že člověk, který si svoji záležitost vyřídil dříve pochůzkou do okresního města, musí dnes v rozsáhlých budovách centrálních úřadů hledati referenta, který by jeho — v podstatě drobnou věc — vyřídil. Podobně presidia se zmocňovala

agendy, která patřila jednotlivým odborům; presidium pak nebylo již jen tím místem, kde se vše sbíhalo, ale které ponechávalo každému odboru samostatnost; stalo se místem, kam vše musí projít, než se dostane do rukou referentů. Presidia na sebe strhovala moc. Stávala se státem ve státě. Dovedla čiperně využít skutečnosti, že málokterý ministr měl tolik času, aby se mohl věnovat resortu. Ministr byl odkázán na své presidium. To bylo spojkou mezi ministrem a jednotlivými referenty a dovedlo z této situace těžit. Stala se z nich hlava, která svoji velikostí a tíží není úměrna rozměrům jednotlivých resortů. — Mluví se o nutnosti reorganizace veřejné správy. Bude-li řeč o vnitřní technice pracovní v jednotlivých úřadech, pak by se mělo mluvit o tom, aby i postavení presidií v jednotlivých úřadech bylo znovu upraveno. Snad i počítá, aby tam byli úředníci, kteří by představovali výběr z celého úřadu, který by do malého svého presidia dával svoje nejlepší z nejlepších. Dosud tomu tak není, a proto ten těžký zápas odborů a presidia. V. G.

politika

Edmond Konrád:

Občánku, co víš?

Dnes už je ti jedno, kdo vlastně zapálil berlínský parlament. Kde je konec berlínskému parlamentu! Staly se od těch čas věci —! Kde je konec Roehmovi a Schleicherovi? Kde Dollfusovi? Kde Barthouovi a králi Alexandru? To jsou vlastně ty jediné, možno-li je tak nazvat s úsměvem poněkud sardonickým, pozitivní jistoty: zastřelen, zastřelen, zastřelen. Takhle končila každá věta v rakousko-uherských „Kriegsartiklech“, které ti, občánku, po odvodu při přísaze četli.

Jen kdyby svět, v němž tohle jsou ty jediné pozitivní jistoty, nebyl tak zatraceně nejistý.

Dokumenty.

Ale kdo tedy zapálil berlínský parlament? Rozumíš se, že ne komunisté. Zcela patrně ti druzí. Přízpusobil ses obecnému mínění a s pochopením o tom posloucháš anekdoty. Ostatně vyšla v Londýně sbírka dokumentů.

Berlín arci praví, že ty dokumenty jsou podvržené. Veliká chyba, že už tolik dokumentů ve světě bylo podvrženo. Ještě větší, že už tolik pravých dokumentů bylo za podvržené prohlášeno. Náramná chyba, že už tolik úředních dementi bylo nesprávných. Ještě náramnější, že těm správným už nikdo nevěří! Je dnes, prosím, fotografie nějaký doklad? Je faksimile nějaký doklad? Moderní věda všechno vyrobí. Žijeme v době neslýchaného pokroku. Možnosti jsou neomezené. Na konec třeba je to zrovna pravda, tvá občanská zkušenost, občánku, tě varuje posléze i před tvou vlastní nedůvěrou. Neměli vlastně v Londýně ty dokumenty radši vydávat. Co se netvrdí, nedá se popřít. Je lépe popírat než tvrdit. Neb je dnes daleko snazší nevěřit než věřit. Dějiny se skládají z fals a z legend. Občánek je od kolébky vychováván k nevíře. Už v dětství byl poučen Královédvorským Rukopisem. Dnes na něm lidé už pomalu žádají, aby nevěřil ani v to, že Rukopisy jsou nepravé. A občánek pomalu bude málem s to jim vyhovět. Jsme tak kritičtí, že už nevěříme ani v kritičnost. Co Rukopisy: záhřebský proces. Jenže zase, když se vezme aféra Švihova, měl pravdu Masaryk, či mají pravdu jeho odpůrci? Občánek, chce-li vědět jistě a nepochybně

kus pravdy, aby mezi Zdeniččinými spalničkami a přiznáním k dani důchodové — kterému zas berní správa nebude věřit — si sedl a odborně studoval. Na to nemá občánek pomyslení ani kdy. Beztak by na konec byl z toho jelen. Je pohodlnější ničemu nevěřit. Ještě pohodlnější, mávnout rukou: je to všechno lumpárna. Inflace. Krise. Deflace. Obilní monopol. Benzin a líh. Jsou ti socialisté a marxisté opravdu takoví vlastizrádci? Je ten Stříbrný vsutku takový tento? Je to pravda, že si Beneš kupuje už třetí velkostatek? Dělal mu v Rusku docela vážně takové ovace? Nebo je to jen takový vládní bugr? Kdo pak se v tom vyzná.

Bude vojna? Nebude?

To už se našinec doví sotva kdy, kdo tedy zapálil ten berlínský parlament. Ale kolik jiných věcí se nedověděl od těch čas, co vyhořel! Nepochopeny, ba jedva na vědomí vzaty, valí se, občánku, dějiny mimo tebe, valí se na tebe, přes tebe — jde ti o kůži, a ty nemáš zbla ponětí, proč. Tvůj obchůdek, tvá kancelář, tvá existence, tvá rodina, tvůj život i její visí na nitce. Letadla, plyn, morové bacily, neviditelné paprsky, Anglie se dohodla s Německem o námořní zbrojení, Francie zneklidněna, co přinese lord Eden, Mussolini prý se k vůli Habeši sblíží zase s Německem, změní se v Polsku něco smrti Pilsudského? Japonci jsou v Pejpinu. Proč vláda včas nerozpustila toho Henleina? Může být Praha ze vzduchu za půl hodiny rozbita? Jsme vůbec připraveni? Můžeme se bránit? Kdyby člověk aspoň něco věděl. Kdyby věděl. Kdyby věděl, co počít. Občánku, co teď?

Kde jsou ty časy, kdy se tě netýkala Habeš ani Japonsko, kdys mohl ve všem pohodlí a bezpečí při džbánku o ní politisovat, jako tvoji předkové o Turku. Dnes je svět malý, dostal jsem na Mallorce v lékárně Odol, a žárovka, kterou mi v Palmě našroubovali do baterky, byla japonská, dumpingová. Ostatně praskla za málo dní, je to brakové zboží.

Tvoje obvyklé informace, občánku, namnoze také tak praskají, bývají také dumpingové, také brak. Ty to nevíš, ale podezíráš. Proti filosofovi, který věděl, že nic neví, jsi v nevýhodě: nevíš, jestli něco víš. Dva pocity ti otravují život: pocit nejistoty a pocit bezmoci.

Vyjma jistý počet zasvěcenců, ostatně zčásti asi jen zasvěcenců domnělých, občánek žije ve vleklé panice nedůvěry, která má příliš málo prostředků, aby se o čemkoliv spolehlivě přesvědčila. Ještě méně prostředků, aby do čehokoliv spolehlivě zasáhla. Žije v obrovském mechanismu moci, sice plněm jmen, ale přece anonymním. Ví, dejme tomu, co řekl Eden, ale neví, co tomu řekl Basil Zaharov. Je s to nevědět vůbec, že, a kdo je Basil Zaharov. Ale nejspíše má o něm jen matné a nedosti děsivé ponětí. Ví, nakolik z novin vyčetl, co říkají třeba Hitler nebo Göring. Ale nikdy se nedoví toho hlavního: co kdo řekl jim. Jeho osobní pud sebezáchovy, jeho pravěký branný posunek střehu marně bdí, marní míří do prázdna, přeplněného fantomy. Tuší jen, že skutečnost je až za nimi.

Ochrnutý nerv.

Když Německo vystoupilo ze Spol. národů, jeden český intelektuál nesnesl déle nečinnost. Zdálo se mu, že nelze trpně čekat, až bude postaven ke kulometu, aby se pokusil postřílet z něho co nejvíc útočníků, než

bude od nich zastřelen. Byl toho názoru, že nejen příliš málo, ale i příliš pozdě co pořídí s kulometem. Jeho pud sebeobrany si žádal zbraně účinnější a dříve upotřebitelné. Díky okolnostem tento intelektuál měl příležitost si takovou zbraň najít. Ale spoustě občanů taková možnost není dána. Určitou zásobu této sebezáchranné energie podchycuje organizace brannosti. Většina jí patrně přijde nazmar. Pud sebeobrany tone v nejistotě a bezmoci, až ztrne. Nerv střehu, ochrnutý marným napětím, ochabne. Zmařenou zásobu pohotovosti patrně by podchytila nějaká organizace pravdy.

Neboť pravda vítězí.

Jinými slovy: organizace důvěry. Oprávněné důvěry. Bylo tisíckrát zneužito všech prostředků, jež zaručují pravdu. Proto stačí každé obvinění, aby se mu věřilo, každý důkaz, aby se o něm pochybovalo. Vyjma fakta tak strašlivě holá, jako: Barthou a Alexandr jsou zavražděni — vyjma tyto konečné výsledky pravd neznámých a utajených, či hůře: pravd zpola známých a utajených neúplně, vyjma tyto žalné výsledky jen sportovní zprávy jsou přijímány s obecnou důvěrou. Jaké truchlivé svědectví pro dějiny zpravodajství! Všude jinde občanek čte mezi řádky, čte namnoze špatně a bez přesvědčení, co namnoze špatně a bez přesvědčení bylo pro něho napsáno.

Ochrnutý nerv sebeobrany. Kdo by se divil!

Organisace nepravdy.

Buď vynechána nejabsurdnější forma zprostředkování občanských pravd, kterou vynalezl úpadek tohoto věku: forma večerníková, kde takřka vše je do nemožnosti zkráceno, zlehčeno a znetvořeno, od nepochopených historických skutečností, nesprávných kulturních údajů, skreslených vědeckých objevů a smyslu zbavených vynálezů pro situaci politikou. Tato forma, s odečtením představ náboženských a přičtením dvacetihalérové mystiky okultní, spiristické, telepatické nebo exotické, nezadá nejtemnějšímu ústnímu podání nejpošetilejších středověkých pověr.

Právě tato forma bývá občanovi denní stravou. V námaze své nejistoty nakloněn myšlenkovému krátkému spojení, právě jí nejspíše je ochoten ne tak uvěřit, jako spíše bezděky nasáknout.

Jak by ne, když je otřesena a rozvrácena jeho víra v něco, co bývalo zárukou pravdy, úhelným kamenem jistot, hlubinou bezpečnosti: víra ve statistiku a víra v zákon. Nikdo nevypátrá, začalo-li to falešnými bilancemi či falešnými statistikami: ale je otřesena, jaký paradox, víra v čísla. Komu by nebyl, se vztahem k úředním či jiným veřejným číslům, znám běžný pražský výraz „hausnumero“?

Občanovi dnes, už od válečných dob, kdy se úředně vynikalo v údajích ztrát a zajatců, každé veřejné číslo je hausnumero, vyjma Slavie—Sparta 1:0. Stačí mu takové číslo čist, aby mu bylo podezřelé. Není pochyby, že k tomu nejednou přispěla čísla sama stejně, jako ti, jimž byla nepohodlná či naopak příliš pohodlná. Od těch ztrát a zajatců po nezaměstnané vyváděla se s čísly kouzla, a sváděly se o ně dialektické turnaje. Jeden a týž státní rozpočet, jeden a týž volební výsledek, jedna a táž řada čísel vypadala jinak zprava a jinak zleva, jinak shora i zdola, ani odborníci na slovo vzatí neváhali, podle místa, na němž

stáli, nad jedinou stejnou statistikou optimisticky plesat či naopak ronit slze. Občanek ví, že statistika může a) být všelijak vykládána, b) všelijak sestavována, c) vůbec falešná. Věří někdo statistikám nezaměstnanosti a zaměstnanosti v Třetí říši? Našly se nicméně listy, které si ji výkladem — a zvláště stručnými výtahy — ještě ozdobily. Fanouškové sovětského Ruska nejednou se opájeli statistikami. Výmluvnost cifer byla ceněna výše než jejich přesný smysl. Statistika nebyla statistika, byla to propaganda. Nebudíž tvrzeno, že jen diktatury takto pracují s čísly. Víme, že i demokracie tak činily. Diktatury však, jsouce bez kontroly, pochopitelně jsou tu ve výhodě.

Jsou ve výhodě i tehdá, když běží o zákony. Jejich zákony se po víře neptají. Ovšem je to vůči občanovi výhoda pochybná.

Ale i občanek demokratický viděl zákony ad hoc, zákony s blízkým, průzračným účelem, zákony pro sezonu a s novelisací v kapse. Je lehké mu s té či oné strany namluvit, že ten či onen zákon je „lumpárna“. Stává se prý dokonce někdy, že je to pravda. Častěji, tuším, se stává, že je to zákon vadný, pochybený, neobratný, neúčelný — což já vím, což ví občanek.

Pravda nesrozumitelná.

Což ví občanek. On totiž těm zákonům nerozumí. Nerozumí namnoze ani jejich veřejným výkladům, výkladům nejednou odlišným, až protilehlým či vůbec jdoucím mimo. Pisatel těchto řádků vyhrál jakýsi zásadní spor s jistým státním úřadem. Rozhodnutí, jímž spor byl vyhrán, bylo nemožné v novinách otisknout: bylo příliš dlouhé a neprávnicku zcela nesrozumitelné. Zprávy, jež o tom noviny uveřejnily, byly dle názoru právníků chybné. Řada čtenářů tyto chybné zprávy zas ještě chybně četla, a pisatel je zaplavován nejabsurdnějšími dotazy. Dobrá, v případě tak úzce odborném snad nelze žádat od občanka ani od novin, aby plně porozuměli. Zpráva přes to vykonala svoji povinnost, občanek zájemce se na jejím základě obrátí k odborníkovi, a pravdě se dá průchod.

Občanek zájemce se stále obrací k odborníkovi. Občanek zájemce nemůže bez odborníka pochopit Stresu ani Habeš ani Beneše v Moskvě. Odborník přes tyhle věci sedí, či má sedět, v novinách. S tímhle odborníkem občanek má těžkou práci. Má těžkou práci už se zprávou samotnou. Čte-li texty úmluv či proslavů, udělá se mu z nich v hlavě mlha. Diplomáté, jak známo, píšou a hovoří čínsky. Jinak řečeno, hantýrkou. Hantýrka ta je ovšem nevyhnutelná. Dnes podle slova Talleyrandova užívá jazyka k tomu, aby myšlenky neprojevila, nýbrž skryla. Ve světě moci to patrně nejde jinak. Ale na těch hladkých a kulatých slovech visí posléze občanův osud, snad i život. I obrací se k odborníkovi, aby mu je vyložil, to jest, chopí se novin, aby si přečetl úvodník.

Ale chopí se jich s podezřením. Ví, že i ony jsou psány jakýmsi poločínským nářečím. Tuší, že jim bude rozumět jen zpola, už proto, že si nemůže pamatovat všechny ty Moskvy, Berlíny, Dohody, Stresy, Locarna, Trianony a Versailles. Tuší kromě toho, že mu v nich neznámo co bude přibarveno, přistřiženo, deformováno, zatajeno. Je tu tlusté sklo pisatelovo, brejle strany, náhubek censurní. Nemusí to být vždy censura státní. Četl-li kdo svého času v berlínských novinách, že Beneš tuze nerad vidí sblížení italsko-

jugoslávské, poněvadž ohrožuje jeho nadvládu v Malé dohodě, zajisté to bylo usměrnění censurou státní. Ale pamatují-li správně, tedy o pobytu Benešové v Moskvě se čtenář „Národních listů“ vůbec nedověděl než až ze závěrečného článku Kramářova, a dověděl se o něm ovšem jako o národním neštěstí. Občánek čtenář „Národních listů“ žije vůbec v úzkostech větších, než jiní občánkové. Žije v přesvědčení, že je se svými sedmnácti mandáty poslední Čech, neboť všichni ostatní jsou vlastizrádci, zaprodanci Němců, židů a marxistů. Zdá se velikou úlevou pro všechny ostatní upřímné vlastence, že podle výsledků volebních je těchto zoufajících občánků tak málo. Menší úlevou zdá se, že je stále ještě hojnost nejhudších občánků, kteří z „Rudého práva“ sice vědí, jak byl Beneš vlídný ke Stalinovi, ne však, jak Stalin byl vlídný k Benešovi. A kteří svým postojem nadále soudruha Stalina desavuují. I jim je jakási pravda dokonale nesrozumitelná, tak jako je nesrozumitelná jejich spolutrpitelem z „Národních listů“.

Censura.

O její existenci občánek ví. Proto je přesvědčen — nikoli zcela neprávem — že se mu vždycky něco tají. Což ovšem podporuje jeho sklon, věřit pokoutním nesmyslům. Přišlo by se ze stého do tisícého, kdyby se tu mělo psát o vysoké kvotě nedůvěry, kterou v občánkovi budí censura. Samou svou podstatou censura patří k tomu, co občánek ví o světě záporného, a co zvyšuje jeho pocit nejistoty. Censura by u něho nabyla autority, kdyby věděl: že potlačuje pouze zprávy nepravdivé. Nebo dokonce, že nedovoluje — na příklad oposici — zamlčet zprávy pravdivé. Že nedovoluje nesprávné citáty. Že nedovoluje vynechávat.

Censura by měla hluboký smysl, kdyby bděla nad pravdou. Kdyby k ní nutila zpravodaje.

Občánek ví, že censura tohle nikdy dělat nebude.

Má občánek právo na pravdu?

I jo, to je otázka. Teoreticky zajisté má plné právo na plnou pravdu. Ať slouží ke zdraví. Prakticky, kdo ví, zda by o ni stál. V „Prodané nevěstě“ zpívá Jeník Mařence: „Tak tvrdošíjná dívka jsi, že nechceš pravdu zvědět...“

Mnoho censorů, generálů, právníků, politiků, národohospodářů tvrdí, že občánek pravdu nechce zvědět. Ještě víc jich tvrdí, že ji nesmí zvědět. Že by ji neunesl a nesnesl. Že by ho zničila. Ba dokonce, že by zničil on ji. Kdosi kdesi pronesl: „Nejde to. Vláda té a té země dnes ku příkladu přesně ví, jaký bude za tři roky její poměr k té a té zemi sousední. Ale kdyby to věděla veřejnost, byl by ten poměr za tři roky docela jiný.“ Jeden z jeho posluchačů na to vyhrkl: „Oni přesně vědí, jaký bude jejich poměr k sousedovi za tři roky? Tak mi tedy padá kámen se srdce.“ Onen zasvěcenec odpověděl s úsměvem: „No vida, tomu hned padá kámen se srdce! Taková je veřejnost.“

Takový, dí odborníci, je občánek.

Kdo je občánek?

Více méně všichni jsme občánkové. Budiž připomenuta československá skutečnost, že je méně občánků v politice domácí než zahraniční. Že procento přístupné pravdy v politice domácí je vyšší, ukázaly, myslím, nesporně poslední volby. Přese všechnu ne-

jistotu, přese vše obluzení občánek nenaletěl. Volil v podstatě správně.

A dlužno přiznat politice zahraniční, již občánek tuze málo rozumí, že tu přece jenom na něho měla vliv. Je pisatelovo osobní mínění, že by národní socialisté byli ztratili více mandátů nežli čtyři, nemít na své kandidátce Beneše. Ve své nejistotě občánek hledá, komu by věřil. Hledá, kdo by ho mohl provést skrz tu světovou šlamastiku. A ač se v té zahraniční politice tuze nevalně vyzná, přece jenom nejspíše dá na toho nenáviděného Beneše, chytá se ho za šos. Rozpoznává spíše pudem: tenhle tomu asi nejméně rozumí a patrně to se mnou nemyslí zle, on asi nemá postranní záměry.

Občánek věří, že lidé druhu Benešova mu poskytují co nejvíce pravdy. Že mu říkají přibližně to, co musí vědět. Cítí u takového Beneše, že nejméně, snad nejnadaněji, má na mysli celek, stát, republiku. Je-li pak v čelo této kapitoly vepsána otázka: kdo je občánek — tedy odpověď (jež snad měla stát hned na začátku tohoto rozjímání) se vymezuje těmito dvěma póly: potřebou nejvyššího možného procenta pravdy — a to vzhledem k prospěchu, k bezpečí, k budoucnosti této republiky, s níž občánek přese vši svoji nespokojenost, přese vše nadávání rostl.

Jeť občánek ten přemýšlivý, rozumný a trochu ustaraný občan, který nemá tolik politického nadání ani vášně, aby se v rámci některé strany větší nebo menší činností přímo účastnil politického života. Může při tom být i třeba organizován. Obyčejně nebývá. Je-li však, tedy jen proto, že mu příslušenství ke straně je prostředkem, jak živěji příslušet k národu a ke státu. Před volbami řada lidí, známých i neznámých, vystupovala ze staré národní demokracie a ohlížela se, kde by hlavy své složila. Podle temperamentu a založení šli tito lidé buď k lidovcům, nebo k agrárikům či k národním socialistům. Naopak zase bylo možno si všimnout mezi některými odvěkými voliči sociální demokracie, že šli volit národní socialisty. Ne že by opouštěli „svou“ stranu. Říkali, sociální demokracii se nic nestane. Ale nesmí se stát nic Benešovi. Jaksi jen odskočili jemu na pomoc. Nepochybně onen pud sebeobrany, který tak se namáhá rozpoznávat, v nich byl získán Benešovou kvotou pravdy.

Valná část těchto lidí byli občánkové: lidé, jimž politika jako taková není potřebou, ani zálibou. Kterí stranám nenáležejí z pudu fanouškovského. Kterí se o ni nestarají víc, než majitel doškové střechy o stav obecní stříkačky. A kteří se o ni začali zajímat teprve tehdy, když jim počala působit starosti.

Občánek je pasivní politik, tak jako obecnstvo či čtenář je pasivní umělec. Ale jeho estetické potěšení z politiky je nepatrné. Po převratě namnoze se mu zhnusila. Je to ten, jemuž všechny strany bez rozdílu vyčítaly, že se politice vyhýbá. Vskutku měl málo pochopení pro její péstní zápas. Nevyužil se v její vřavě. Nelíbily se mu její pokřiky. Necítil se do jejich čpavých afér. Nepovažoval valnou část toho, co se dělo, za nutnou ani za správnou. Ale necítil se kompetentní ani schopný, strkat do toho nos. Pravděpodobně reprezentuje však, ne-li většinu, tedy velmi značnou část občanstva.

První náraz krise však vzbudil jeho pozornost. Od té doby zoztražitěl a shledal, že má proč si politiky všimnout. Pocítil, jak nepřímou, ale čím déle tím přímou,

měji zasahuje do jeho vlastního osudu, i když třebaš nenáležel do žádné z největších skupin stavovských, jež jsou politicky organisovány: nejsa dělník, živnostník, statkář ani průmyslník či bankéř. Občánek nepatří k těm širokým třídám, jež jsou svým životním zaměstnáním a stavem v první palebné čáře hospodářské a politické bitvy. Ale ovšem i mezi těmi bývá. Nebývá kavárníkem, holičem, horníkem. Může být majitelem fotografického atelieru s uměleckými nároky. Hercem. Soudcem. Venkovským lékařem. Je to někdy hloubavý sedlák, jindy soukromý úředník. Najde se, uprostřed své bídy, mezi nezaměstnanými. Občas je to intelektuál, evangelický kazatel, přírodovědec specialista, ale i šofér dálkového autobusu, pilot, kreslič, velmi často učitel, příručí v knihkupectví, hudebník. Také sazeči, korektoři, důstojníci, vojenští akademikové, ovšem hojně studenti, nejednou jejich otcové, listonoši na pensí, školníci, načichlé od škamen, se najdou jako nejryzejší představitelé typu „občánek“. S přibarvením stavovským, třídním, politickým je občánkem snad každý druhý či třetí z těch, kdož se politikou z vášně i z povolání nezabývají: právě tak výtvarný kritik či knihovník, jako brusíc skla, který ještě má trochu práce, učitel nebo dozorce na koupališti. Je-li ducha spíše konservativního, volíval ještě v počátcích republiky národní demokraty. Začal o nich pochybovat, když útočili na presidenta. Opustil je definitivně, když se spojili se Stříbrným. Je-li spíše novotář, prodělal možná svou éru komunistickou. Ale zůstal příliš zdemistní, aby mu nebyla Praha bližší než Moskva.

Neboť občánek, aniž se bez výhrad ztotožňoval s tou kterou stranou, bezděky a podvědomě se ztotožňuje s jejich úhrnem jako celkem. Má osobní přátele mezi jejich členy, bez rozdílu barvy. Nesouhlasívá s nimi, ale respektuje je. On je to, jenž se mrzí, neobrozuje-li se vedení sociálních demokratů mladými silami, jenž se naivně ptá, proč vlastně oni a národní socialisté se neslučují. Neboť všechn jeho politický zájem pramení ze dvou dějinných zážitků: z války (ať už ji viděl přímo či nepřímo, zblízka či zdáli) — a z 28. října. Do hloubi duše se mu vštípil div osvobození. O tento zázrak nechce přijít. Mnohdy na něm získal existenčně. Mnohdy jen citově. Zakotvil rád v zázraku nově, byť tvrdé skutečnosti. Je jako starý manžel, jenž se oženil z lásky. Líbánky už jsou dávno pryč. Vystřízlivěl věkem i zkušeností. Ví, že tato republika není med. Nedělá si o ní iluse. Ale za nic by se nedal rozvést se svou mrzutou, zošklivělou svobodou: řečeno bez květnatých přirovnání — jeho rozšířený sebecit se ztotožnil, bez pathosu a s minimem frázi, s politickým faktem naší samostatnosti. Děj přirozený a vlastně samozřejmý. Každé „já“ se více méně ztotožňuje s nějakým „my“. Občánek, buďsi katolík či volnomyšlenkář, své katolictví i svůj protiklerikální pud si uvědomuje po česku, po československu. Vnímá chtěj nechtěj po československu, se všemi přednostmi i vadami, pojetím i mezemi, život a svět.

Co nejvíce pravdy!

Nuže, tento život a tento svět čím dál tím víc ho plní starostmi. Jeho „já“ užší se s tím širším cítí v nebezpečí. Má strach o své nejširší „my“. Vidí roztočené kolo dějin a nestačí sledovat jeho obrátky. Nepochopeny, ba jedva na vědomí vzaty, valí se na ně-

ho. Rychlost, vymoženost století, se mstí hrůzou kalného pohledu. Než se něčeho řádně dovíš, už to zas není pravda — byla-li to vůbec pravda. Rychlost je s to, mimo jiné zastaralé skutečnosti zničit i pravdu. Gutenbergův vynález, uštván telegrafem, telefonem a radiem, začíná, zdá se, být příliš těžkopádný k zachycování, zprostředkování a uchovávání myšlenek, najmě pravdivých. Ještě uštvanejší, ještě pomalejší a těžkopádnější jeví se pro dnešní let života i lidská vnímavost a chápatost. Nemažice mozek dost hbitý, žijeme ve stavu chronické nezralosti, v kolice neztrávených poznání. Dostojevského podobenství o ruské trojce, jež se zběsile řítí neznámo kam, povážlivě platí dnes pro celý svět.

Občánek ví, že se řítí. Ptá se zpráv: kam? A ty zprávy jsou mu namnoze nesrozumitelné. Letí mimo něho jako světla neznámého města mimo okno nočního rychlíku. Občánek potřebuje výkladu. Hledá své zpravodaje a průvodce. Hledá své Havlíčky. Havlíček mimo jiné vynikal v umění výkladu. Měl charakterní a hrdinné tajemství pravdy neúchylné a srozumitelné. Občánek žízni po této pravdě. Je příliš málo zpravodajů, kteří mají její tajemství. Pravda, svět byl tenkrát jednodušší a pomalejší. Pravda, zpravodaj havlíčkovský všude nepronikne. Pravda, organisace lži a polopravdy je technicky přivedena na svůj vrchol. Ale zkuste organisovat pravdu. Co nejvíce pravdy. Občánek, jenž věří v Masaryka, ví, že pravda vítězí. Spoléhá dnes na Beneše, jako spoléhal, strana nestrana, na Švehlu. Ukažte mu, že a kde má na koho spoléhat. Veďte ho ke všem, na něž může spoléhat. Buďte jisti, že ti, na něž bude moci spolehnout, budou dvojnásob moci spolehnout na něho. Zbavte jeho pud sebeobraný ochrnutí. Organisujte pravdu, zorganizujte důvěru. Potom bude z občánka občan.

Stanislav Yester:

Co víme o dnešní německé armádě

II.

O dzbrojené Německo.

Německo nebylo mírovou smlouvou versailskou odzbrojeno po první. Po katastrofě, která stihla pruskou armádu u Jeny, r. 1806, Napoleon předeřpsal Prusku veliké snížení počtů v armádě a přinutil je vydat všechny důležité pevnosti, které dostaly francouzské posádky. To ovšem nevedlo, aby doplňování armády a výcvik se neděly a tak už po sedmi letech, 1813, má Prusko v poli větší armádu než jakou ztratilo r. 1806 a s mnohem kvalitnějším velitelským sborem.

Německý poválečný branný zákon z 23. března 1921 byl upraven podle podmínek mírové smlouvy. Říšská obrana německá podle tohoto zákona čítala 4000 důstojníků a 96.000 vojáků, celkem tedy bylo tu 100.000 mužů. Branná povinnost byla zrušena. Armáda se doplňovala z dobrovolníků, kteří se zavázali k dvanáctileté službě jako řadoví a k 25leté službě jako důstojníci.

Vrchním velitelem byl president republiky jak nad armádou pozemní tak nad loďstvem. Ministr říšské obrany měl velitelskou pravomoc nad pozemní armádou. Jemu byli bezprostředně podřízeni také velitelé armádních skupin. Šéf armádního velení (náčelník hlavního štábu) náležel k ministerstvu (dříve byl podřízen přímo panovníku) jako po-

radce a zástupce ministra říšské obrany ve věcech vojenských. Poválečné Německo nemělo ani generálního štábu, ani státních sborů obrany státu, sestavených z odborníků nebo politiků.

Země byla rozdělena na 7 branných obvodů a tyto obvody na dvě armádní skupiny. Do skupiny západní (2.) patřily 3 obvody (pohraničí francouzské), do skupiny východní (1.) 4 obvody (pohraničí rakouské, československé a polské).

Německá branná moc podle mírových smluv čítala 7 divízi pěších a 3 jezdecké. Z toho v západní skupině byly 3 divíze pěší a 1 jezdecká a ve východní 4 divíze pěší a 2 jezdecké. V pěší divízi byly 3 pluky pěší, každý o 3 praporech, 1 pluk lehkého dělostřelectva a 1 prapor pionýrů. V jezdecké divízi bylo 6 jezdeckých pluků a 1 oddíl dělostřelectva. Celkem čítala německá branná moc 21 pluk pěší a 18 pluků jezdecky.

Německá armáda podle mírové smlouvy nesměla mít polní těžké dělostřelectvo, tanky a vojenské letectvo. Zakazovaly se jí mobilizační zálohy jak v živých tak v materiálních silách. Nebylo válečné školy. Důstojníci se vychovávali ve školách příslušných zbraní (pěchoty, dělostřelectva, jezdecky, pionýrů). Jakýkoli vojenský výcvik mimo rámec armády byl mírovou smlouvou zakázán, rovněž byly Německu zakázány arsenály a státní továrny na zbraně, dále budování opevnění. Prostor na levém břehu Rýna a 50 km pásmo východně Rýna byly demilitarisovány, to znamená, že tam Německo nesmělo udržovat vojenské posádky a pořizovat vojenské stavby všeho druhu.

Pokud jde o válečné loďstvo, mírová smlouva dovolovala Německu 8 řadových lodí, 8 křižníků, 32 torpedoborců a torpedovky, ale žádné ponorky. Celkem čítalo německé námořnictvo 15.000 mužů.

Od r. 1922 jsme však v Německu svědky podobného branného procesu, jaký se odehrával v Prusku v údobí roků 1806—1813. Německé velení hledí všemi způsoby zvětšit své branné síly. Nejprve se zřizuje kasernovaná policie v síle 100.000 mužů (Schutzpolizei), která je vyzbrojena kulomety, obrněnými auty a děly a která je vycvičena stejně pečlivě jako říšská obrana.

K tomu přistupuje masový výcvik dobrovolníků mimo rámec říšské obrany v různých spolicích bývalých vojáků a politických stran. Komunisté měli rudou gardu, sociální demokraté tak zvanou Říšskou korouhev a pravice Ocelovou přílbu. Pomalu začínají se tvořit také vojenské organizace národních socialistů, úderné a ochranné oddíly (SA a SS).

Místo nedovoluje, abychom se zde podrobně obírali postupným vývojem německého zbrojení. Postačí, když si všimneme myšlenky, kterou sledovalo německé vrchní velení v osobě Chefa der Heeresleitung, kterým po léta byl generál von Seeckt.

Německému hlavnímu štábu, který po válce i přes mírové smlouvy nepřestal existovat, šlo v první řadě o zachování branného ducha v národě, o zajištění v zálečné výroby a velitelské kádry. Ostatní, jako výcvik a zásobování, dalo se hravě dohonit. Hlavní bylo, aby občan si zachoval lásku k vojenskému povolání a důvěru v německé velení, aby průmysl byl připraven na stisknutí knoflíku zahájit chrlení výzbroje a výstroje.

Pokud šlo o branného ducha v národě, který se nedal nacvičit a nadresirovat v několika měsících, německé velení vycházelo z poznatků osvobozenecyých válek proti Napoleonu I. Tehdy se musil čert vyháňet Belzebubem, francouzský nacionalismus nacionalismem německým, francouzský imperialismus imperialismem pruským. Gneisenauova a Scharn-

horstova zeměbrana budovaná na zásadách milicních za německých osvobozenecyých válek, byla stihána opovržením všech „vojenských odborníků“. Když tehdy chtěl Hardenberg se dovědět co Scharnhorst zamýšlí tajným zbrojením, dostal tuto odpověď: „Budeme se přetvařovat, jako kdybychom se rozhodli k neutralitě, abychom mohli v pravou chvíli Francii napadnout. Není sporu, že je tu také vyhlídka na zánik. Ale rozpoutá-li se síla celého národa a pomůžeme-li nám Anglie, musíme bojovat a Bůh nám vítězství neodepře!“ Při tom Scharnhorstova zeměbrana velmi připomínala dnešní vojenské formace německé národně-socialistické strany. Jeho snahou bylo, potírat cizí ideu takovou ideou, která bude přijata jako evangelium celým národem. Musil to být ústupek revolučním myšlenkám, musilo tu být zlepšení postavení malého člověka a rozšíření jeho svobod.

Podobně se chovalo německé velení po světové válce. Hledělo všechny formy provést v zájmu státní brannosti cestou co nejšířší demokracie. Sáhlo i po rudém prapore (do něhož se vsunul černý lomený kříž v malém bílém poli). Ale svobody malého člověka se nemohly více rozšiřovat, než umožňovala demokracie. Poněvadž nebylo pomyšlení na zestátnění průmyslu a jeho socialisaci, musil se davům dát jiný ideál. Místo nenávisti ke kapitalistům nenávist rasová a místo povznesení hmotného povznesení rasové, mesiášství.

Tvoření ozbrojených organizací pod politickým vedením bylo údobím přechodným, etapou na cestě k cíli, kterým byla všeobecná branná povinnost. Vojenské spolkaření mělo pouze vrátit německému člověku lásku ke staré armádě, ale odtud bylo ještě velmi daleko k řádné armádě. Milice, kterou by tvořily politické branné oddíly, nevyhovovala požadavkům moderní války. To se ukázalo také v sovětském Rusku, které se musilo rychle zbavit tak zvaných „rudých gard“, utvořených podle zásad milice a volitelnosti velitelů, jakmile chtělo úspěšně čelit nepřátelům. Rudí velitelé musili dostat potřebné vzdělání a určení na velitelská místa shora, ne zdola.

Nový velitelský sbor se získal pečlivým výběrem důstojníků a vojáků do malé nájemné armády. Velmi výkonný válečný průmysl se získal spoluprací technicko-politickou, kde program vládnoucí strany politické zajišťoval průmyslu bezpečnost proti divokým politickým ideám a nový branný duch opět naděje na nové válečné zisky. Vojákům se podařilo politickou aktivitu národa svést do dobře hrazených vojenských koryt aniž ochabla a přivést ji do souladu se zájmy průmyslového podnikání.

Šlo tu o starou politickou linii generála Schleichera: o zajištění vlivu vojáků na vnitřní a zahraniční politiku, likvidaci fašistických organizací vojenských a upravení poměru mezi dělnictvem a zamestnavateli. Že všechno nešlo hladce při využití Hitlera, jako prostředku, je na bílé dni. Určitou dobu trval zápas mezi politickým předákem velké strany a mezi vedením armády. Jeden druhého chtěl zdolat. Nakonec však zůstala moc generálům.

Zajímavým dokumentem o těchto obtížích je „Modrá kniha Reichswehru“, kterou vydal v Paříži Branting a která prý obsahuje pamětní spis německé generality o poměru armády k národnímu socialismu a o krvavých událostech 30. června 1934, kdy Hitler nechal bez soudu popravit několik set příslušníků své strany ale i armády (generála Schleichera).

Hitler s počátku chtěl proti říšské obraně používat svých SS formací (ochranných oddílů), které byly vyzbrojeny

kulometry, tanky a letectvem, ale nakonec musil se spokojit vybudováním divise SS, která byla podřízena armádnímu velení. Ale toto se nespokojilo tímto kompromisem a žádalo plnou likvidaci SS oddílů.

V říšské obraně mezi generály je prý několik směrů. Jeden žádá už nyní likvidaci všech zbytků „národně sociální revoluce“, jiný to prozatím pokládá za předčasné. Proto se stále čeká další pogrom nad levými elementy v národně-sociální straně. Monarchisté se těší, že nakonec dojde k monarchii v čele se synem korunního prince, Ludvíkem Ferdinandem. Cesta k restauraci monarchie povede prý několika údobími: nejprve se likvidují zbytky radikálů v národně-socialistické straně, pak bude krátká diktatura říšské obrany, kde Hitler zůstane říšským kancléřem a nakonec dojde k restauraci opět s Hitlerem jako říšským kancléřem. Tak prý se široké vrstvy národně-socialistické zcela nepozorovaně převedou z říše Třetí do říše Hohenzollerů.

Pokud jde o zahraniční politiku, není v říšské obraně taková názorová jednota jako o politice vnitřní. Skupina generála Schleichera odmítala Hitlerovu západní koncepci. Žádala spojení s SSSR. V „Modré knize“ čteme: „Jen takovým způsobem můžeme zabránit pro Německo nebezpečí války na dvě fronty. Při tom se nesmíme obávat určitého rizika v ochladnutí našich vztahů k Polsku. Podle našeho názoru — píší genštábníci — spojení s Ruskem a Itálií má být uhlavním kamenem naší zahraniční politiky“. Tuto orientaci doporučoval německé vládě před osmi lety také nadaný strategický teoretik Hentig.

Nad autory tohoto memoranda, které mělo být po Schleicherově vraždě předloženo Hindenburgovi, držel ochrannou ruku náčelník německého hlavního štábu, generál Fritsch, který na úřad německého ministra války kandidoval místo generála Blomberga (orientace anglické), generála Hammersteina (orientace ruské).

Pařížský list „Figaro“ uveřejnil před časem úvahu nějakého býv. vysocepostaveného hodnostáře německého o vztahu nár. socialistů k říšské obraně. „To všechno bylo možné — píše autor — jen proto, že po Hindenburgově smrti v čele armády se octl generál Fritsch, nepřítel Hitlera, který se jej bál sesadit proto, poněvadž se bál říšské obrany a poněvadž vždy se vyhýbal otevřeným rozporům. Spoléhá se cele na oddanost svého ministra Blomberga a na jeho hlavního spolupracovníka, generála Reichenaua. Ale tyto výpočty zklamaly. 3. listopadu 1934 poslal Reichenaua a Goebbelse ke generálu Fritschovi, aby mu naznačili, že má opustit své místo, které dostal od Hindenburga a ne od Hitlera. Fritsch odpověděl, že odstoupí jen když mu to řekne Hitler osobně. Po té 18 generálů říšské obrany předložilo Hitlerovi resoluci, kde žádalo, aby Fritsch zůstal na svém místě. Od těch dob Blomberg a Reichenau jsou jen úředníky. Je nyní otázka, rozhodne-li se Fritsch podporovat Hitlera. Nejbližšími spolupracovníky Fritsche jsou generálové Rundstädt, Windersheim a konečně bývalý vrchní velitel říšské obrany, generál Hey. Poslední žádal na Blombergovi kategoricky vyšetření Schleicherovy vraždy. Fritsch a jeho 18 generálů velí armádě 300.000 mužů. Hitler nemůže stanovit nástupce generála Blomberga.“ Podle autora úvahy z „Figara“ Hitler může spoléhat jen na svou osobní stráž 5000 mužů, ale i tam je nespokojenost. Fritsch prý čeká jen na příležitost, aby vyhlásil stanné právo a pak bude Hitler plným zajatcem říšské obrany. Vývoj půjde tak, že se utvoří direktorium. Starý stát se obnoví, zákony poutající svobodu slova se odvolají, stejně jako pronásledování Židů a politických stran. Bude svolán říšský sněm. Nová vláda vrátí Německu důvěru ciziny.

Vidíme, že poměry v poválečném Německu, proměněném v Třetí říši, nejsou valně jasné a vyrovnané. To, že za Hitlera vládne v přítmi německý generální štáb, je však zárukou, že Německo se nepustí do žádného nepropočítaného dobrodružství a že donkichotiáda pořádaná v politice vnitřní nerozestře se také do politiky zahraniční.

Obnovování strategické síly

Ně m e c k a.

Právě před rokem v „Revue d'Etude Militaire“ byla otištěna velmi zajímavá úvaha o stavu německého zbrojení. Probíral se tu vývoj německých vojenských opatření od r. 1920 až do konce r. 1933.

Řekli jsme, že prvou starostí německého velení bylo zajistit si dostatečný kádr velitelů. Jak to udělali? Od r. 1922 propouštěli z říšské obrany místo předepsaných 5% každý rok 15 až 20% vojáků a důstojníků. Tak se získal znamenitě vycvičený sbor 60.000 velitelů, kteří byli instruktory ve vojenských organizacích politických. Vedle toho se specialisovaly některé jednotky tak, že se staly výcvikovými středisky, hlavně technických zbraní. Koncem roku 1933 je v plném chodu výcvik v pracovních táborech zřízených na podkladě „dobrovolné pracovní povinnosti“ výnosem z 19. července 1931. Těchto táborů bylo 540 a koncem roku 1933 měly na 270.000 příslušníků, kteří se denně čtyři hodiny podrobovali speciálně vojenskému výcviku.

Otázku výcviku středních a vyšších velitelů vyřešili v Německu takto: každý řadový voják v říšské obraně, je připraven tak, že může velet četě, dokonce i rotě. V každém pluku je veliký přebytek poddůstojníků (1 poddůstojník na 1 řadového). Podobně je s důstojníky. V každém pluku je 5 až 6 nadpočetných plukovníků. Tím, že rychle se vyšší velitelé dávají do výslužby, získává se veliká záloha mladých generálů. Tak od 1. května 1928 do 1. května 1929 bylo dáno do výslužby ze 42 generálů celkem 15. V údobí mezi 1. květnem 1930 a 1. květnem 1931 dokonce odešli do výslužby 22 generálové. Důstojníci generálního štábu se cvičí ve speciálních kursech. Německý generální štáb čítal roku 1933 na 980 důstojníků, zatím co v německém generálním štábu v r. 1913 bylo jen 619 důstojníků.

Organisace mírových jednotek byla provedena tak, aby umožňovala jejich několikanásobné rozmnožení za války. Každý třetí prapor v pěším pluku má trén soumarový, v každé třetí četě pěší roty je četa spojovací pro prapor. V třetí četě kulometných rot jsou kulometry protiletadlové. V každém pěším pluku byl dělostřelecký oddíl o 2 bateriích po 3 dělech. Podobně je to u jezdeckta a dělostřelectva. Z vozatajských jednotek se utvořilo dělostřelectvo, autočásti a motorisované části. V autovojsku, které podle mírové smlouvy čítalo 7 oddílů, jedna třetina je změněna v roty tanků, druhá v roty obrněných aut a třetí v roty motocyklové.

Jak bylo postaráno o materiál? Před odvoláním mezinárodní kontrolní komise (1928) Německo si opatrovalo zakázaný válečný materiál objednávkami v továrnách, které si zřídilo v cizině (ve Švýcarsku, Holandsku a Švédsku). Po roce 1928 začalo se vyrábět také v Německu. Podle zprávy Společnosti národů Německo v r. 1928 vyvezlo zbraní za 150.000 liber šterlinků, ale v r. 1930 už za 1,765.000 liber.

Abyste ukojily materiální potřeby říšské obrany, německý vojenský rozpočet prodělával různé proměny, hlavně ve vyúčtování přebytků. Tak na udržování jednoho kulometu v říšské obraně bylo poukazováno 10.680 franků, zatím co ve francouzské armádě se povolují ročně na udržování kulometu jen 42 franky. Položky na „udržování zbraní“ z roku 1927 do 1932 umožnily říšské obraně získat na 240.000 pu-

18.000 kilometrů a 1800 děl. Člen francouzské nejvyšší válečné rady, generál Debeney v roce 1933 upozorňoval na neobyčejný vzrůst německého dovozu válečných surovin. Starého železa se dovezlo v r. 1932 170.000 tun, ale v první polovině r. 1933 už na 270.000 tun.

V roce 1933 začíná se horečně budovat německé válečné letectvo. Staví se letadla celokovová, která nepotřebují hangarů, převážně typy bombardovací. Generál Debeney usoudil v r. 1933, že v r. 1934 německý letecký průmysl by mohl dosáhnout výrobních počtů ze světové války, t. j. 2500 strojů měsíčně. V r. 1933 konaly se velké německé manévry na řece Odře, ve kterých se objevily vedle letectva také tanky, dále velké množství obrněných aut, motorisované dělostřelectvo s děly hrubými a těžkými veliké donosnosti. Podle generála Culmanna, koncem roku 1933 německá armáda čítala:

říšská obrana	360.000 mužů (z toho 160.000
státní policie	200.000 „ záložníků)
městská policie	100.000 „
četnictvo	40.000 „
selská policie	60.000 „
ochranné oddíly SS	200.000 „
úderné oddíly SA	800.000 „
autosbor nár. soc.	70.000 „
Stahlhelm	150.000 „
pracovní povinnost	250.000 „

Už před rokem, podle úsudku franc. generála Culmanna mohli Němci postavit v prvních dvou týdnech 25 divísi pěších a jezdeckých z říšské obrany, 20 divísi druhého sledu z vojenských svazů vycvičených říšskou obranou, 21 divísi pohraničního krytu (Grenzschutz) zesílenou kádru státní policie (Schupo). Z toho 45 divísi může být pohotově již v prvních dnech. V prvních měsících války německé velení postaví prý na 120 divísi s 20.000 děly. Tak tedy soudili francouzští odborníci o válečné moci Německa před rokem.

Za půl roku poté, tedy koncem 1934, začal sovětský vojenský deník „Krasnaja zvezda“ seriál úvah o postupu německého zbrojení. Zde je patrný nový ohromný skok, který nastal během roku. Podkladem je tu obsírná studie Doroty Woodman: „Hitler pobízí k válce“, která vyšla koncem roku 1934 v Anglii a ve Francii.

Zmínili jsme se zde už o tvůrci nové německé branné moci, o generálu von Seeckt. Jeho program prosadil v německé národně-sociální straně plukovník Hierl už v r. 1929. Podle tohoto programu příprava živých i materiálních sil musí umožňovat německému velení, aby se s nepřitelem vypořádalo jediným mocným úderem. „Horizontální postup“ pozemní armády má být provázen „vertikálním útokem“ letecké armády. Přípravy k tomuto úderu musí být v klidu ukončeny. Proto třeba zlepšit komunikace uvnitř země (autostrády, železnice, silnice) a opevnit pohraničí. Nebudou to opevnění jako mají Francouzové, nýbrž soustava malých dobře vybavených a ukrytých opěrných bodů, které budou velikou překážkou pro postupujícího nepřítele. Tyto úkoly připadly veliké organizaci německé, zvané „Technická pomoc v nouzi“, která má statisíce členů. Woodman počítá, že v Německu v půli 1934 bylo na 7.5 milionu mužů, kteří mají dobrý vojenský výcvik, z toho na 3 miliony mužů má výcvik dokonalý, vyhovující moderní válce.

Nestačí však jen příprava operační armády pro pole, je třeba také připravit pracovní armádu v týlu. Řekli jsme již, že část této pracovní armády připravuje opevnění, ochranu proti leteckým útokům, ale větší její část musí připravovat výrobu. O to je, jak později uvidíme, dostatečně postaráno.

V listopadu 1934 píše „Matin“, že Německo může postavit v několika dnech 90 pěších a 8 jezdeckých divísi, které společně s pohraničními jednotkami by tvořily armádu o 2 milionech mužů, tedy armádu podobnou, jakou Němci mobilisovali 1914.

Nejpozoruhodnější je však úvaha maršála Petaina, kterou uveřejnil na počátku 1935 v „Revue de deux Mondes“, kde hodnotí německou současnou armádu a možnosti budoucí války. Maršál Petain tvrdí, že na počátku 1935 německá říšská obrana čítala již 400.000 mužů učených do 21 divísi. To znamená, že koncem roku 1934 německá říšská obrana se ztrojnásobila, že ze 7 divísi vzrostla na 21. Při tom je tu ještě militarisovaná policie, čítající na 200.000 mužů. Maršál Petain tedy už na počátku r. 1935 odhaduje německou říšskou obranu na 600.000 mužů. Německý branný aparát už na počátku 1935 podle maršála Petaina byl s to během tří dnů postavit na hranice 50 divísi krycích a k tomu polní operační armádu ve dvou skupinách: jednu v síle 25—30 divísi ihned a druhou z polovojenských organizací. Celkem maršál Petain soudí, že Němci mohli na počátku 1935 postavit do pole 85—100 divísi. V r. 1936 čeká maršál, že Německo bude mít ohromnou leteckou armádu z nejdokonalejších moderních strojů.

Ale všechny kalkulace, týkající se počtů a sil dnešní německé armády ukázaly se nedostatečnými. Maršál Petain na rozhraní 1934/35 tvrdil, že Německo má místo 7 divísi mírovou armádu o 21 divísi. Ale než minul měsíc po uveřejnění jeho článku, ohlašuje kancléř Hitler budování 36 německých mírových divísi. Na to v sovětské „Krasnoj zvezdě“ navazuje K. Dmitriev a podává asi tento obraz německé branné moci na počátku 1935, tedy ještě do zavedení všeobecné branné povinnosti.

Německé území je rozděleno na 12 sborových oblastí. Každá německá divise (3 tvoří sbor) čítá 3 pluky pěší, 2 dělostřelecké, z toho jeden těžký, technický prapor, spojovací a zvědný oddíl a prapor tanků. Na počátku 1935 měla tedy říšská obrana 36 lehkých dělostřeleckých pluků (2000 děl), 36 těžkých dělostřeleckých pluků (1300 děl) a 36 tankových praporů (1800 tanků). Vedle toho je tu protiletadlové dělostřelectvo a hlavní dělostřelecká záloha s dělostřelectvem sborovým, které nesporně existují, jako v každé jiné armádě. Můžeme klidně počítat, že dělostřelecká záloha hlavního velení a dělostřelectvo sborové čítají dalších 30 hrubých, těžkých a nejtěžších pluků o 1000 dělech. To činí celkem na 4500 děl bez protiletadlových. Uvážíme-li, že v r. 1914 měla německá armáda na 10.000 děl, pak na počátku 1935 má už ve svých mírových jednotkách zařaděnu právě polovinu děl s nimiž šla před 20 lety do pole.

V souvislosti s rozmnožením pěších divísi je také vzrůst divísi jezdeckých. Poněvadž ve Východním Prusku bylo na počátku 1935 zjištěno budování nové jezdecké divise, soudí Dmitriev, že v Německu na počátku 1935 mají už 5 jezdeckých divísi po 6 plucích. Jinou kapitolou je budování motorisovaných formací. Zmínili jsme se, že strana nár. socialistů má vojensky organizovaný autosbor. Budování motorisovaných jednotek v říšské obraně dělo se zcela tajně. V prvních měsících 1935 měli Němci tři tankové brigády mimo tankových praporů včleněných do pěších a jezdeckých divísi. Dmitriev na rozdíl od maršála Petaina soudí, že na počátku 1935 Němci mohli už v prvních dnech války vyslat do pole 72 divise pěší a 5—6 divísi jezdeckých, mimo jednotek motorisovaných a mechanisovaných. Zálohy pro mobilisaci poskytnou vojenské formace spolkové, které Rusové hodnotí výše než Francouzové. Dmitriev soudí, že k 1. dubnu 1934 v Německu byly tyto vycvičené zálohy:

pěší oddíly úderné (SA)	2,000.000	mužů
pěší oddíly ochranné (SS)	200.000	„
motorisované oddíly SS a SA	260.000	„
autosbor národ. socialistů	100.000	„
jezdeckvo SS a SA	40.000	„
Pracovní povinnost	300.000	„

Celkem 2,900.000 mužů.

Řadovou říšskou obranu odhaduje na 460.000 mužů, vojenskou policii na 211.000 mužů. Má-li v míru říšská obrana 36 divísi, pak stejný počet divísi tvoří také ozbrojené mimoarmádní formace. V r. 1935 Němci mají jen z říšské obrany na 600.000 vycvičených záložníků. Dobrý výcvik má za sebou ve vojenských formacích dalších 900.000 mužů.

Do těchto počtů se nezahrnují vojenské kádry letecké, které v Německu podle „Gazety Polské“ čítaly už 1. května 1934 na 7500 kvalifikovaných pilotů a 60.000 kandidátů, cvičených v 16 školách. Německé letectvo odhadl anglický ministr Baldwin v listopadu 1934 na 700 strojů, zřejmě velmi nízký odhad. V únoru 1934 Göring řekl dopisovateli „Daily Mail“, že Německo potřebuje 30—40% letadel, které mají Francie, Polsko, Belgie a Československo. To by znamenalo asi 2400—3900 strojů. Ale 9. března 1935 už „Berliner Tageblatt“ rozšířil pojem „vzdušných sousedů“ také na Anglii, SSSR, Itálii a Jugoslavii. Počítá, že těchto 8 států má na 16.200 strojů a v takovém případě, že Německo tedy potřebuje 5400 což je právě těch 30%.

Rusové soudí, že tyto cifry odpovídají skutečnosti a že německý průmysl mohl je během roku 1934 také splnit. Na jaře 1934 podle Woodmana německé letectvo čítalo 1750 až 2100 letadel vhodných pro vojenské účely. Nebudeme tedy daleko od pravdy, když předpokládáme, že na jaře 1935 plán „Berliner Tageblattu“ byl splněn.

Zmínili jsme se o počtech, které má předepsáno německé loďstvo mírovou smlouvou. Tato praví, že válečné lodi se mohou nahrazovat novými, řadová loď a křižník po 20 letech, menší lodi po 15. Na počátku 1935 německé loďstvo staví 3 nové řadové lodi a 1 křižník vedle řady ponorek.

literatura a umění

Otto Rádl:

Babel jazyků

K čemu se ve filmu mluví.

Dialog ve filmu má trojí funkci. Předně je funkce dialogů citová: abychom se dověděli, jaké jsou city Tiry — Mae Westové k jejímu tlustému návštěvníkovi ve druhém díle filmu „Im no Angel“, projevuje Tira bez jakýchkoli slov svou profesionální smysluplnost nejkrásnějšími hrdelemi tóny a různými citoslovci, pro něž není fonetické transkripce. Jinde musí manžel, který dopadl ženu s milencem, zvolati: „Ha . . .“ a milenec, jehož manžel dopadl, zvolati „Oh . . .“. Druhá funkce dialogu je vyjádření lokálního koloritu: Ve filmu „Lives of a Bengal Lancer“ musí Gary Cooper, volaje na šoféra, říkati: „Gari wallah . . .“ a Mohammed Khan, jenž dává rozkaz k bitvě, vykřiknouti: „Ourushka taiar bulun . . . Bulun . . .“, abychom se dověděli, že jsme skutečně v Indii — zatím co ve filmu „Thirty day Princess“ mluví král podivného království Taronie jakýmsi divným jazykem mytickým, který se nepodobá žádnému jazyku světa, aby žádný stát světa neměl důvod býti uražen.

Za třetí je účelem dialogů jejich sdělnost: Mohammed Khan ve filmu „The Lives of a Bengal Lancer“ nám

musí sdělit v šestém dílu, že pozitří odjede, abychom se dověděli, že má v úmyslu zmocnit se dodávky munice, kterou Angličané posílají Emirovi gopalskému. Jindy se musíme dověděti, že filmový hrdina špatně studoval na střední škole anebo, že revuální zpěvačka před třiceti lety spáchala ve Vídni vraždu vydírajícího milence.

Dialog citový.

Citové dialogy, i když obsahují delší věty v určitém jazyku, jsou všeobecně srozumitelné, poněvadž vyplývají z citového zabarvení situace. Ukazuje-li obraz výjev dvou milenců, nebrání nic filmovému účinku na cizího diváka, neznalého jazyka filmu, nerozumí-li jejich vroucím šepotům a vášnivým zapřísaháváním, jako je tomu v jedné z nejkrásnějších scén, láska světového filmu v Borsageově „A Farewel To Arms“, mezi Garym Cooperem a Halen Hayesovou. Stejně v Geringově filmu „Jennie Gerhardt“ nepotřebujeme rozuměti úzkostlivému blábolení Sylvie Sidneyové ve chvíli, kdy její dcera umírá ve vedlejší pokojí. Z podobných scén, mezi ně bychom musili zařaditi největší výjevy nejkrásnějších světových filmů, je patrné, že i v mluveném filmu citová situace zůstává jeho nejvýmluvnější složkou a že i v situaci, jako je ve filmu „A Farewel To Arms“, kde scéna je spojena s mistrovským dialogem Hemingwayovým, ukáže se zvuk i smysl slov daleko slabším, než scéna sama.

Emotivnímu dialogu nemusíme tudíž ve zvukovém filmu klásti žádných mezí. Je naprosto internacionálně srozumitelný a svým úryvkovitým charakterem se neobyčejně dobře přizpůsobuje obrazovému střihu. Objeví-li se v King Vidorově filmu „The Street Scene“ paní ve druhém poschodí náhle v okně se strašlivým křikem, jehož slovům nemusíme rozuměti, víme jasně, že se vrátil do pokoje její manžel a že zabil jejího milence, ačkoliv tuto situaci v interiéru přímo vůbec nespatriáme. Emotivní dialog nebo monolog je tedy naprosto přípustný, a není proti němu žádných námitek z důvodů estetických, ani z požadavku mezinárodní srozumitelnosti.

Dialog v jazyce místa.

Druhý druh dialogu v jazyce místa, jenž má účel ukázati jeho kolorit, byl by vlastně nejpřirozenějším požadavkem, odpovídajícím filmové technice: osoby ve filmu, ať mluví vždycky tímž jazykem, jímž se mluví v zemi, kde se děj odehrává. Tento požadavek nemá naprosto obdoby v technice divadelní. Je-li Hamlet králem dánským, nenapadne přesto nikoho od něj požadovati, aby na scéně mluvil dánsky, ve Shawově „Caesaru a Kleopatře“ nebude nikdo žádati, aby Kleopatra mluvila se svou otrokyní arabsky a s Césarem latinsky. Goethův „Torquato Tasso“ nemusí mluvit italsky a Verhaerenův „Filip II.“ španělsky, Drinkwaterovi hrdinové před Trojou nemusejí mluvit řecky a ve hře Gerhardta Hauptmanna, odehrávající se v domorodé Americe, nemusíme slyšeti její původní nářečí. Naprosto nic nás neruší v plném požitku divadelní hry, slyšíme-li kterékoli z těchto dramatik anglicky, francouzsky, ruský či italsky.

Naproti tomu neubráníme se pocitu, že je tu něco v nepořádku, slyšíme-li cara Petra nebo carevnu Kateřinu ve Sternbergově filmu „Scarlett Empress“ mluvit anglicky, anebo naopak, těžko se smíříme s tím, slyšíme-li v Pudovkinově filmu „Dezertér“, že všichni obyvatelé Hamburku mluví ruský. Tento protiklad můžeme si vysvětliti jedině tím, že divák, dívaje se na film, má v mysli podvědomě vštípený předpoklad, že to, co se ve filmu ukazuje, se skutečně někdy odehrálo. Filmová camera a mikrofon zvukového filmu jsou tak naturalistickým nástrojem reprodukčním, že divák nikdy nemá pocit, že přihlíží pouhé fikci, jako tomu je v divadle. Každý film má v sobě chtěj nechtěj určitý charakter reportážnosti. Přispívá k tomu ovšem způsob reprodukce v kinu. Zatím co v divadle divák ustavičně vidí kolem sebe lože a řady balkonů, nikdy ne úplně setmělého hle-

článek a zatím co v divadle plní vždycky svou návštěvou i určitou funkci společenskou, kterou si i během představení stále uvědomuje, ocitá se v kinu u uprostřed naprosto tmy, vidí před sebou pouze veliké ozářené okno ekranu, kterým se dívá do nějakého vzdáleného světa, jsa zcela ponořen v tuto podívanou, nemysle na žádnou přehlídku toalet v přestávkách a na žádné návštěvy v sousedních ložnicích. Nad to splývá (kromě několika největších starů) herec ve filmu daleko těsnějším způsobem se svou úlohou, stotožňuje se s ní daleko úplněji, takže většina průměrných diváků nezná ani jmen jednotlivých cizích filmových herců, nýbrž identifikuje je úplně s představovanými charaktery. Zatím však v divadle zná divák herce vždycky podle jména, zná je ze společenského a každodenního styku, vidí jejich tvář vždy znovu a znovu, takže při představení pozoruje především vždycky pana Takatak v úloze té a té, a nevidí místo něho bankéře, vraha, nebo detektiva. Důsledkem těchto rozdílů v struktuře divadla a struktuře filmu jest, že filmové představení je pojímáno vždycky daleko naturalističtěji, nežli představení divadelní. Míra reálné věrnosti, která se od filmu požaduje, je také daleko vyšší: proto se ve filmu bezděčně žádá i od Angličanů, aby mluvili anglicky, od Číňanů, aby blábolili cosi, co by mohlo býti čínštinou, zatím co italský gondolier musí zpívati rozhodně italsky.

Porušení lokálního koloritu jazyka.

Tento požadavek, aby ve filmu byl věrně zachován „son local“ stejně jako je zachováván „couleur local“ je tak silný, že divák velice rázně odmítá dubbování filmů, pokud jim požadavek dialogového koloritu je hrubě porušen. V Praze na př. u obecně absolutně propadl film Fedora Ozepa „Amok“, který byl velice dokonalým způsobem česky dubbován: diváci se prostě ve svém nitru nemohli smířiti s tím, že by kolonisté a domorodci v malajské džungli mohli mluvit česky. Všichni dobří režiséři si také potřebu zachování jazyka místa naprosto uvědomují. G. W. Pabst nechal ve filmu „Kameradschaft“ mluvit německé horníky německy a francouzské francouzsky, Victor Trivas dal ve filmu „Niemandsland“ dokonce mluvit příslušníkům čtyř různých národů německy, francouzsky, anglicky a rusky. Režisér Van Dyke nechal ve svém eskymáckém filmu i eskymácký dialog, stejně jako Duviervier ve filmu „Haló Paříž, zde Berlín“ nechal mluvit Němce německy a Francouze francouzsky. Podobných případů je nesčetné a svědčí o tom, že zásadu místně správného dialogu není možno porušovati bez velké nebezpečí, že tím současně dojde i k porušení iluze: kdo si neodnese z anglicky mluveného filmu „Scarlett Pimpernell“ z produkce Kordovy dojem, že se v Paříži za francouzské revoluce pohybovali jen samí Angličané?

Ještě více bije do očí porušení požadavku zachování dialogového koloritu všude tam, kde film byl dubbován. Dochází tu k nejbizarnějším rozporům. Pokud jde o konverzační hru, odehrávající se ve společenském prostředí, které je dnes ve většině kulturního světa uniformováno a pohybuje se ve stejných formách, potud nevzcházejí při synchronisaci filmu veliké obtíže. Salonní hra, nebo příběh o lásce a nevěře, odehrávající se mezi lidmi ve smokingu a večerních toaletách, mohou býti mluveny anglicky, francouzsky či italsky, aniž tím jazyk přijde do jakéhokoli rozporu s látkou a prostředím. Jinak je tomu s osobami vedlejšími, s úředníky, policisty, s pánem v okénku železniční pokladny, s šoférem taxíku, nebo s domovnicí, u nich je již třeba dbáti o zachování jazyku místa. Byl-li synchronisován italsky mluvený film českým dialogem a příběh se odehrává v Římě a ve Florencii, můžeme si konec konců docela dobře představit, že by hlavní hrdinové, jejichž historie lásky se tu líčí, byli náhodou Češi, žijící v Římě a ve Florencii. Jakmile však promluví konduktér ve vlaku, jenž nese italské tabulky a jede italskou krajinou, česky „jízdní lístky, pánové“, jakmile by číšník nádražní restaurace, běžící po peronu volal „horké párky ...“ anebo třeba

jen „zmrzlina“, jakmile kterákoli osoba, která nebývá právě polyglotem, jako vrátný hotelu nebo průvodčí cizinců, počně mluvit nějakým národním jazykem, jenž je v rozporu s jazykem místa, ozývá se v obecně smích. Snad tu částečně spolupůsobí i okolnost, že dubbovaných filmů je relativně velice málo a že se tu ještě nevytvořila potřebná konvence: v zásadě však smích diváků vychází z toho, že divák je v nitru přesvědčen, že filmem zobrazený příběh se skutečně někde odehrál, že tu jde o pouhou reportáž a že divák je k tomuto domnění na základě naturalistické reprodukční techniky filmové také oprávněn.

Konec mezinárodní idyly.

To všechno jsou ukázky nových otázek, které dnes je třeba řešit v rámci jazykových problémů. Přeměnou filmové produkce na zvukovou se skončila idyla filmové mezinárodnosti. Skončil se onen příjemný stav, za něhož bylo možno vyrobiti film buď v Kodani nebo v Hollywoodu a promítati jej v Kapském městě nebo Yokohamě po výměně několika metrů titulků, několika metry titulků jiných. Přeměnou němé filmové produkce na zvukovou vzal úplně za své jeden nový jazyk, nejmladší světový jazyk, jenž se obešel beze slov a přece dovedl skoro všechna slova vyjádřiti způsobem srozumitelným na všech místech země. A do filmové tvorby slavilo vítězství vpád sto pět či dvěstěsedmnáct různých jazyků jiných, používajících mnoho slov, a přece jimi vyjadřujících tak málo. Krásná idyla všeobecné mezinárodní srozumitelnosti filmu vzala roku 1929 nenávratně za své.

Bylo by naivním oplakávati staré doby němého filmu. Byl to prostě fakt vývoje. Bylo by zbytečným toužiti po návratu ztracených dob filmu pouze visuelního. Ony doby, o nichž sní přátelé „čisté fotogenie“, jsou ty tam. Musíme uznati, že ony doby, jež nutily filmového režiséra, aby překládal všechno, co chtěl filmem divákovi vyjádřiti, do sféry pouhé zrakovosti, vnášely do filmu automaticky vyšší míru umění. Nemůžeme popřít, že tehdy, kdy filmový autor byl nucen ke stylisaci celého filmového díla na útvar čistě optický, bylo nebezpečí, že sejde s pravé cesty, menší, než v dobách, které po této němé idyle pouze optického filmu měly přijíti. Z tohoto důvodu nemůžeme popírati, že němý film byl většinou „umělečtější“, nežli film zvukový: nebezpečí, že režisér odbočí od nejadekvátnější techniky němého filmu, bylo menší. Populární a obvyklé konstatavání „o větší uměleckosti“ němého filmu má tedy ten smysl, že udělati „umělecký“ film zvukový je daleko obtížnější, než udělati „umělecký“ film němý. Naléztí správné proporce mezi tím, co jest třeba vyjádřiti a tím, kterými prostředky se to vyjadřuje, bylo snazší v dobách němého filmu, kdy tyto prostředky byly pouze optické, než v dobách zvukového a mluveného filmu, kdy tyto prostředky jsou optické a akustické a ještě jiné. Můžeme tedy oplakávati krásné doby němého filmu pouze z toho důvodu, že to byly doby snazšího filmování, že to byly doby pohodlnější techniky a jednodušších estetických zákonů, nežli jsou dnešní doby filmu mluveného.

Lidské jazyky, které vtrhly do filmové produkce po zavedení mluveného filmu, mají devadesát pět různých zvuků a stošedesát sedm různých barev. A přece je problém filmového jazyka na celém světě stále jen jeden a týž. Dříve jsme stáli před problémem filmového jazyka čistě visuelního, dnes stojíme všichni, ať už vyrábíme ve Twickehamu, v Buenos Aires, nebo ve Varšavě v atelieru ve Wolské ulici, před problémem filmového jazyka optofonetického.

Otázka srozumitelnosti.

Naléztí správný poměr mezi tím, jak rozsáhlé místo má býti při realisaci filmu vyhrazeno výrazovým prostředkům optickým a jak velké místo má býti vyhrazeno řeči, to je jedna stránka onoho problému, jež můžeme nazvati „jazykovým“ problémem ve filmu. Populárně můžeme to formulovati: kolik má a smí býti

ve filmu mluveno, aby akustická složka nenabyla přílišné převahy nad sloužkou optickou a aby tím vnitřní umělecká rovnováha mluveného filmu nebyla porušena.

Jiným projevem tohoto „jazykového problému ve filmu“ je otázka, kolik má a smí být ve filmu mluveno, aby mezinárodní srozumitelnost filmu byla co neméně porušena. Ale tato druhá otázka je rázu především praktického a tím se od oné první otázky, především teoreticky estetické, značně liší. Při jejich bližším zkoumání však dospějeme k překvapivému faktu, že obě tyto otázky spolu vzájemně souvisí. Půjdeme k poznání, že vyřešit otázku druhou, otázku, kolik má být ve filmu mluveno, aby film byl v co možno největším počtu zemí srozumitelným. — můžeme teprve tehdy, až jsme uspokojivě vyřešili otázku první, totiž otázku, jaký musí být vzájemný poměr mezi tím, co vyjadřujeme opticky a tím, co vyjadřujeme akusticky, jaký musí být vzájemný poměr mezi obrazem a slovem. Půjdeme k poznání, že o tom, jak vrátit filmu ztracenou internacionality, můžeme uvažovat teprve tehdy, až zhojíme jeho dnešní těžkou chorobu, vzniklou z disproporce obrazu a slova.

Odpovědi v celé rozsáhlosti na první otázku o vzájemném poměru slova a obrazu v mluveném filmu vyžadovalo by napsat celou estetiku zvukového filmu. Nezbude nám tedy, než omezit se pouze na několik základních konstatování. Omezit se na několik poznámek, tak jako se na ně omezujeme už od samých počátků filmové estetiky, která ještě nikdy neměla příležitosti, aby se rozvinula v celý systém. Počínali jsme si právě uvědomovat podstatu něměho filmu a počínali jsme psát první náčrtky k učebnicím onoho krásného jazyka pouze vizuálního filmu, když tento jazyk byl náhle opuštěn, ukázal se nepotřebným, proměnil se v mytický jazyk minulosti. Počínáme si právě vyvozovat ze sta a sta nových a nových experimentů, jež každého roku reprezentuje produkce nejrůznějších zemí, základní estetické zásady filmu zvukového a mluveného, — a již opět se objevují na dosah ruky nové technické převraty filmu barevného, plastického, barevného a plastického současně a kdož ví jaké ještě. Uprostřed tohoto stálého kvasu a stále nového vznikání musíme se vzdát vyhlídky na možnost vybudování logických estetických a systémů těchto umění mladších než nejmladší, musíme se spokojit úlohou estetických glosátorů, kteří na okraj překotného vývoje poznamenávají jen ve chvatu několik všeobecných poznatků.

Kolik dialogu?

Odpověď na první otázku, na otázku, kolik má být ve filmu vyhrazeno dialogu, kolik má smí být vyhrazeno, aby jeho rozsah nepřevažoval nad optickým základem filmu, nebudeme konstruovat z teoretických předpokladů, nýbrž budeme ji hledat přímo ve filmech, v nejdokonalejších a nejharmoničtějším dílech zvukové produkce, jež nám mohou platit za vzor šťastného vyřešení této otázky. Teoreticky všimneme si jen několika poznatků.

Především rozdělíme to, co se ve filmu vyjadřuje zvukem, na dva různé elementy: na jednu stranu postavíme všechny zvuky, které vydává člověk svým mluvícím organismem, to jest logickou řeč — a na druhé straně ponecháme všechny citové projevy, projevující se výkřiky, sténáním, smíchem, všechny zvuky ostatní, to jest zvuky hudebních nástrojů, zvuky zvířat, zvuky padajících předmětů, zvuky chůze zvířecí i lidské, zvuky přírodních zjevů, víchru, bouře, vody a pod. Srovnáme-li obě tyto skupiny zvuků s tím, co dříve dovedl vyjádřit svými nejvládnějšími prostředky němý film, přesvědčíme se, že pouze jejich první část, spadající pod společný pojem lidské řeči, stojí v protikladu k výrazovým prostředkům čistě optickým. Všechno to, co jsme zařadili do skupiny druhé mezi různé zvuky, vznikající chůzí zvířat nebo lidí, mezi pasivní zvuky

ky věcí, zvuky hudby nebo přírodních dějů, — všechno to obrací se bezprostředně ke s m y s l ů m diváka, stejně jako všechno to, co se dalo v čistě optickém filmu němém, se obracelo k jeho smyslu zrakovému. Naproti tomu obracejí se všechny akustické projevy skupiny první nejen k jeho smyslu zvukovému, nýbrž prostřednictvím tohoto smyslu k divákovi i n t e l e k t u, k jeho úsudku, k jeho schopnosti logické.

Můžeme ihned konstatovati všeobecný poznatek, že ve zvukovém filmu nic nebrání tomu, aby zvuky skupiny druhé, totiž zvuky rázu čistě smyslového byly užívány v libovolném množství a bez jakéhokoli omezení. Tyto zvuky se nedostávají po žádné stránce do konfliktu s opto-akustickou podstatou zvukového filmu, protože jsou vždycky provázány paralelně a stejnoznačnou akcí obrazovou, proto také jsou v těsné spojitosti s jeho částí čistě vizuální. P o c i t estetické nerovnováhy se dostavuje u zvukového filmu pouze tehdy, převažuje-li v něm element lidské řeči ve funkci logicky sdělené. Pouze tam, kde přímá vizuální akce je nahrazena meditací, ať už ve formě monologu nebo dialogu, stávají se diváci nervosní a počínají se neklidně vrtět na svých sedadlech. Pouze tam, kde přímo zobrazení nějakého příběhu je nahrazeno jeho slovní transkripcí, zmocňuje se nás nepříjemný pocit, že tu kino přestává být kinem a film počíná být degradován na pouhou mechanickou reprodukci divadelní hry. Z toho je jasno, že jádro této otázky tkví v rozhodnutí, j a k á m á b ý t i f u n k c e dialogu ve zvukovém filmu a čím se tento dialog musí lišit od jevištního dialogu divadelního.

I c i z í m s l o v ů m p o r o z u m í š .

Odpovíme-li si na tuto otázku, najdeme tím současně i odpověď na otázku druhou, ke které tu upínáme svůj zvláštní zájem, na otázku ztracené internacionality mluveného filmu, kterou bychom rádi znovu našli. Neboť i při pouhém povrchním pohledu na to, čeho jsme si všimli v předešlém odstavci, uvědomíme si těsnou souvislost jeho čistě estetických otázek s praktickým požadavkem, usilujícím o dosažení co možno největší mezinárodní srozumitelnosti mluvených filmů. Všechny zvuky, které jsme uvedli ve skupině druhé, jako nejrozmanitější projevy lidských emocí, výkřiky, sténání, smích a jako všechny zvuky ostatní, zvuky hudebních nástrojů, zvířat, víchru, bouře, tryskajících pramenů a pod., všechny tyto zvuky jsou v základě internacionální, jsou všem lidem stejně srozumitelné a jejich přibráním neutrpěla v ničem mezinárodní srozumitelnost zvukových filmů. Filmy staly se nesrozumitelné pouze tam, kde převládla sdělný dialog, pouze tam, kde dialog nebo monolog sloužil k intelektuální transpozici konkrétních dějů do abstraktní formy, pomocí slovních symbolů některého národního jazyka. Populárně řečeno: všude tam, kde zvukový film přestal být filmem, všude tam přestal být i mezinárodně srozumitelným.

Na základě tohoto zjištění můžeme se již odvážit předpokladu, že převážná část mezinárodní srozumitelnosti zvukového filmu bude znovu získána tam, kde se zvukový film stane opět skutečným filmem, to jest tam, kde bude sdělných dialogů užíváno jen v takové míře, aby optická, vizuální podstata filmové techniky byla zachována neporušena. Rozhodně však není cestou k mezinárodní srozumitelnosti filmů jejich dubbování.

Dubbovati nebo raději ne?

Shrneme-li při této příležitosti veškeré námítky proti dubbování a uvážíme-li jeho výhody, musíme se vyslovit s hlediska uměleckého i s hlediska komerčního proti dubbingu. Při největší péči, která se dubbování technicky může věnovat, není možno nikdy tento proces úplně mechanisovat a nutně se při něm vždycky vyskytnou ur-

čité nepřecisnosti. Hospodářský prospěch, který se očekává od dubbování filmů, možnosti zaměstnati domácí ateliery alespoň určitým druhem dodatkové práce, a poskytnouti domácímu filmovému průmyslu určitou možnost alespoň paexistenční — tento prospěch je v celkovém rámci státního hospodářství nesmírně nepatrný: vyvolává se tím k životu jeden z bezkrevných a uměle při existenci udržovaných průmyslů národních, které jsou nutně jednou odsouzeny k zániku. S politické h o hlediska bylo dubbování filmů v některých státech předepsáno z ohledů nacionálních: s hlediska potřeby vzájemného mezinárodního sblížení, mezinárodního dorozumění a poznání, které je eminentně umožňováno právě pomocí vníkaní do cizího jazyka, budeme spíše apelovati na to, aby filmy byly uváděny v originálních jazycích a sloužily tak za výborný jazykový pedagogický prostředek. S hlediska uměleckého je nejvážnější námitkou proti dubbování filmů okolnost, že dubbing ruší ilusi: zejména poněkud inteligentní divák si ustavičně uvědomuje, že vidí před sebou film původně mluvený v jazyce jiném a ustavičně je strhován k tomu, aby kontroloval dokonalost tohoto technického procesu, aby konstatoval jeho překvapivý úspěch aneb malé nezdary, čímž od vnímání uměleckého díla je odváděn ustavičně svou pozorností na sledování určité technické eskamotáže, která nemá s uměním nic společného. Zásadně neumělecký je každý dubbovaný film i tím, že roztrhává jednotný tvůrčí proces ve dvě separátní složky: z jediné inspirace hercovy vyrostl jako jednotný tvůrčí čin projev mimický i slovní. Oba tyto nerozlučné spojené projevy jsou uměle proříznuty, všechno, co se projevuje hlasem, je virtuózně odoperováno a nahrazeno kusem těla úplně cizího, je nahrazeno slovem a hlasem cizího herce, jenž nikdy nemůže tvořiti roli ze stejné inspirace, jenž vždycky zůstane jen pouhým akustickým dodatkem, protože bude upoután svou pozorností na nejruznější složky technické, na preciznost nasazení a trvání jednotlivých slov, jenž bude ustavičně nucen pomýšleti na způsob otvírání svých úst, zatím co duše bude ztracena. Možnost dubbování filmů je také značně omezena: Jak jsme ukázali v předešlém odstavci, je možno dubbovati filmy pouze tam, kde to neruší potřebu místního koloritu. Kromě toho je možno dubbovati pouze hry s ensembly méně známých herců: nikdo z diváků neakceptuje, bude-li Greta Garbo mluviti polsky jako nikdo se nesmíří s tím, bude-li film čistě národního charakteru, jako na příklad japonský film, dubbován herci evropskými, budou-li samurajové a gejši mluvití pathetickým „Bühnendeutsch“. Všeobecný předpis dubbování filmů působí v konečných důsledcích škodlivě i s hledisek obchodních: inteligentní vrstvy, t. j. vrstvy lépe placíci, odmítají dubbované filmy: dubbovaný film má větší úspěch pouze ve venkovských kinech u publika placícího minimální vstupné. Všimneme-li si zkušenosti, kterou s dubbováním filmů učinilo na příklad Československo, poznáme, že celý československý filmový obchod, i domácí filmový průmysl se staví proti dubbování: produkční firmy a společnosti, které jsou majitelkami atelierů, mají zájem na tom, aby se natáčely celé filmy v domácím jazyce, majitelé půjčoven mají interes na tom, aby dovoz filmů cizích, zatíženy již vysokým dovozním poplatkem, nebyl již dále zdražován a obecnstvo odmítlo stejně svorně český dubbovanou verzi Fejosovy „Marie“, jako Ozepova „Amoka“, nebo několik běžných filmů cowbojských.

Východisko z nouze.

V dnešní situaci mezinárodně neorganizovaných nacionálních filmových produkcí nezbude nic jiného, než hledati prozatímní řešení v různých technických procesech, umožňujících srozumitelnost dialogů, vedených v cizím jazyce. Odpadá-li možnost dubbování, přichází v úvahu buď velice nedokonalý a levný způsob paralelního promítání mluvených dialogů na zvláštní podlouhlé plátno umí-

stěné pod obrazem pomocí diapásek („Diaschleifen“), nebo vsazováním překladů dialogů přímo do promítaného filmu buď v kopírováním titulků, nebo tam, kde není k dispozici negativ, ražením těchto titulků do filmové emulze.

Za tohoto provisoria bylo by záhodno, aby filmoví režiséři a operatéri již počítali s tím, že při každém uvedení jejich filmů do cizí země bude třeba na spodní okraj každého obrázku vložití světlým písmem titulek, jenž bude čitelný pouze tehdy, bude-li plocha za ním temná. Někteří režiséři, jako Josef v. Sternberg, mají ve zvyku již komponovati každý jednotlivý obraz filmu tak, aby okraje obrazu zůstaly temné a všechna světla se soustředila do jeho středu: touto náhodnou souvislostí se stává, že jednořádkový titulek, vsazený co nejnižše do spodního okraje obrazu, je dokonale čitelný a při tom zůstává na svém temném podkladě úplně oddělen od ostatních světlých ploch obrazu, takže co nejméně ruší obrazovou kompozici. Tento náhodný způsob měl by se státi režisérům, kterým záleží na tom, aby jejich film při uvedení v cizině nebyl vkopíroványými titulky ve své obrazové kompozici absolutně roztržštěn a znehodnocen, pravidlem při komponování každého jednotlivého obrazu.

Tato věc dala by se vyřešiti i definitivně zařazením zvláštní clony před film v kameře, která by filmový obrázek na jeho dolejších okrajích snížila a počítala již s tím, že do tmavého pruhu takto vzniklého bude později vsazen filmový titulek. Tato novinka nebyla by ničím revolučním, poněvadž v americkém filmu je již všeobecně užívána, ovšem že k jinému účelu. Američtí technici totiž ve snaze, aby docílili stejných obrazových proporcí, které měl kdysi němý film, snížili filmové okénko o 1.5 mm nahore a o 1.5 mm dole, takže mezi jednotlivými obrázky amerického filmu je dnes temný pruh o šíři 3 mm. Uvedenou clonu bylo by možno posunouti tak, aby tento celý temný pruh byl celý na spodní stránce obrázku, kdež by úplně stačil k tomu, aby do něj byly vkopírovány jednořádkové titulky. Každý, kdo v úpravě filmu pro předvádění se vkopíroványými titulky má poněkud praxi, přesvědčil se o tom, že jednořádkové titulky k překladu každého filmu naprosto dostačí a že nadto ještě zaručují nejsnazší čitelnost.

Perspektiva.

Jde tu ovšem o pouhé řešení provisorní. Dojde-li k normalisaci všeobecného evropského hospodářství, dojde-li k uvolnění dnešních nepřestupných celních přehrad, dojde-li znovu k volnému mezinárodnímu obchodu za něhož jedině evropský průmysl může existovati na zdravých základech, — bude i evropský film, natáčený dnes ve dvanácti různých jazycích, nucen naléztí si východisko z tohoto jazykového Babelu. Natáčení každého filmu v několika verzích se ukázalo příliš nákladným a bylo od něho všeobecně upuštěno. S produkcí v různých národních jazycích je třeba i pro budoucnost počítati, jedině silné národní filmy mohou osvěžovati internacionální produkční šablony, vlévati do ní svěží krev, přináseti nové podněty. Režiséři těchto filmů, vyrůstajících z prostředí malého národa, jehož jazyk není všeobecně srozumitelný, budou patrně míti sami dostatečně smyslu pro to, že chtějí-li počítati s mezinárodní srozumitelností svého díla, nesmí se zpronevěřiti zrakové podstatě filmové techniky, nesmí přenášeti podstatu svého díla do sdělných dialogů, nesmí všedně shrnovati slovy to, co se dá přímo viděti originálními obrazy, musí dialog soustřediti především tam, kde jde o projevy emocí, stejně srozumitelných u každého národa, ať jsou vyjádřeny jakýmkoli zvukem slov a tam, kde dialog vyjadřuje místní kolorit a tvoří barvitou slovní kulisu, stejně evokativní, jako je obraz. To všechno nejsou požadavky, které by snad film nutily násilným způsobem do jakýchsi forem jemu cizích: všechny tyto požadavky vyplývají organicky ze samotné optoakustické podstaty mluve-

ného filmu. Podíváme-li se na nejdokonalejší díla, která zvukový film, věren této své podstatě, dodnes vytvořil, přesvědčíme se, že mezinárodní zvukový film žije již dnes.

dopisy

Co škodilo vládním stranám ve volbách

Vážená redakce!

Zdá se mi, že jste ve svých volebních poznámkách nevyčerpali všechny příčiny určitých neúspěchů vládních stran. Byly bity všechny a všechny ztratily po 3 mandátech a nár. socialisté nejvíce, a to 4. Agrárníci ztratili jeden efektně, jeden museli dát posl. Čuříkovi a jeden maďarskému svému kandidátu, což znamená, že hlasy těchto kandidátů zlepšili trochu své větší vlastní ztráty. Soc. demokraté vedle jednoho efektivně ztraceného dali dva zástupcům židovské skupiny, která jim ve volbách také pomohla pro veřejnost ukázati menší ztráty. „Naše Doba“, jejímž redaktorem jest soc. dem. posl. Macek, to také mužně přiznala. Tedy ztratila koalice ve svém celku snad více než počítala, poněvadž víme, že agrárníci počítali dokonce se značným zvýšením svých mandátů (jejich agitátoři mluvili až o 60) a ostatní koaliční české strany počítaly aspoň s udržením posic dosavadních. Nestalo se tak. Proč?

Některé příčiny byly tu již dobře objasněny, a já tu chci upozorniti na jednu, velmi vážnou a to velmi vážně. Koalice se totiž neodhodlala k velké výměně svých lidí. Hodně se o tom psalo, mluvilo, agitovalo před volbami, ale výsledek při sestavování kandidátek dopadl uboze. Průměr padesátníků se v parlamentě sice o něco snížil, ale jen nepatrně. Koaliční strany uškodily však přílišnými citovými ohledy — o jiných by se přece dalo těžko mluvit — jen samy sobě. Kdybychom si probrali jednotlivé župy a sledovali tamní volební výsledky, tedy bychom viděli, že všude tam, kde byli staří kandidáti, to jest kandidáti-poslanci a nebyl na vedoucím místě nikdo nový a z mladších, tedy byly ztráty. Tam však, kde byla odvaha postaviti v čelo dokonce nového člověka a při tom přirozeně schopného, šlo se hlasově nahoru. Tak na př. národní socialisté udělali v pražských župách velkou chybu, že nedovedli postaviti na zvolitelná místa nové kandidáty z mladší generace. Voličstvo přece mohlo před volbami ve „Več. Čes. Slova“ denně čísti, že se musí mladí lidé dostati v novém Nár. shromáždění ke slovu, a když pak ty mladé lidi hledalo na kandidátní listině této strany v některé župě pražské, tedy marně. Kandidát mladých se krčil až někde na osmém místě a při tom sám nemá již také léta zrovna mladá. To na Moravě národní socialisté poslali do Nár. shromáždění dva poslance (jedním jest žena) za politické vedení a nikoliv za mládež, a jsou, prosím, nejmladšími poslanci parlamentu. Tedy nejsou vždy nejmladší, kteří jsou za mladé označováni.

Tak se zdá, že heslu mladých mnohem lépe porozuměla Morava a Slovensko než Čechy, a proto všechny koaliční strany obstály v těchto zemích — až na agrárníky na Slovensku a lidovce na Moravě i na Slovensku — mnohem lépe než jejich strany v zemi České. Zdá se, že Henleinův úspěch ve volbách byl mimo jiné zajištěn také tím, že postavil skoro vesměs na kandidátky nové lidi, to jest lidi neopotřebované.

Tuto výhodu měli i fašisté a zdá se, že také tu je potkalo kus úspěchu vedle nepodařené spekulace vedoucí politické strany. Nejlépe naše diagnosa o nových lidech dá se dokázati zase na straně národně socialistické. Jest to pro tuto stranu charakteristické, ale správně charakteristické, poněvadž její citovost nejlépe zapadá do československého prostředí a tudíž se také všechny výchvěvy a nálady voličstva především u ní ukáží, často velmi nemile. Tak na př. víme, že vedle žup pražských měli národní socialisté velké ztráty v župě lounské. Kdo jest trochu zasvěcen do zákulisí, tedy ví, že sem byl kandidát přímo vnucen (posl. Hatina) a výsledek toho se dostavil. Naproti tomu v župě moravskoostravské byl postaven v čelo kandidátky nový a mladý člověk (učitel Uhlíř) a za ním rovněž nový člověk a výsledek toho byl, že strana národních socialistů měla právě v této župě z celé republiky největší přírůstek hlasů, a to nejen relativní, ale také absolutní. Na Moravě také agrárníci v mnohých svých župách provedli řádné přeskupení a postavili hodně nových lidí a následek toho byl, že měli právě na Moravě z celé republiky největší zisky. Pomímám tu ovšem i povážlivost jejich agitačních metod, které s hlediska politické morálky této právě neprosperovaly. Také komunisté stavěli hodně nových lidí, dokonce v moravských župách až z Prahy a přece, že to byli noví lidé, tedy jaksi nepopsaný papír, měli i tu úspěchy nesporné.

Co tím vším chci říci? Že strany by si z toho měly vzíti pro budoucnost poučení a vedle osvědčených pracovníků parlamentních, bez nichž by se chod parlamentu a vlády neobešel, stavěti na zvolitelná místa nové a při tom přirozeně schopné mladší lidi, kteří již svou dosavadní činností, a to nejen stranickou, ale také jinou, jsou veřejnosti známi jako slušní lidé a tudíž pak jsou kandidáty, od nichž může volič něco očekávat. Všechny politické ústřední sekretariáty by si měly nyní sestavit své volební výsledky podle žup, podívati se, kdo tam kandidoval a jak to dopadlo. Při tom nebáti se říci těm, kdož tak namnoze snad lpěli na tom mandátě a díky této houževnatosti se tam dostali, co straně při tom způsobili. Výměna generací jest něco zcela přirozeného a kdo se brání této výměně, škodí tím nejen straně, ale škodí také státu. Ostatně kdybychom si srovnali zemské volby a okresní volby s parlamentními, kde namnoze došlo k mnohem větší výměně osobností než při volbách do Nár. shromáždění, tedy bychom viděli, že v těchto volbách pochodily koaliční strany mnohem lépe než v parlamentních. Tu mnohé koaliční strany zaznamenaly proti posledním samosprávným volbám i zisky. Dokonce na př. národní socialisté vzrostli na Moravě o jeden mandát, takže tím snížili českou ztrátu dvou mandátů jen na jeden mandát. Tedy ztráty daleko menší než při volbách parlamentních. A kdož ví, zda v Čechách při jiném ještě sestavení by bývali ztratili národní socialisté i ty dva mandáty!

Ale tuším, jsem již dostatečně ukázal fakt, který nebyl v dosavadních posudcích o volebních výsledcích dotčen a to fakt velmi vážný. V budoucnosti ta strana, která se bude chtít uvarovati větších ztrát aneb velkých ztrát, pomůže si jedině zdravým omlazením svých kandidátek. A právě v dnešní době, kdy k bývalým hospodářům našeho státu nebyla důvěra zrovna největší a namnoze jaksi nucená, bývala by každé straně jen prospěla odvaha, kdyby bývala provedla radikálnější výměnu politických osobností. — Žel — nestalo se tak a výsledky se dostavily!

Pov.

DOM DOPISNÍ PAPÍR
DENNÍ POTŘEBY

100 listů normalisované velikosti 210×297 mm • 100 obálek 105×215 mm s vložkou z hedvábného papíru • Zvláště levný, přesto však jemný a reprezentační dopisní papír • Ve velmi vkusné krabici za Kč 38.—

KAREL KELLNER, PRAHA • VÁCLAVSKÉ N. 61 • DLOUHÁ TR. 17